

Foia enciclopedică literară lunară.

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria . . . . . 12 coróne
Pentru România și străinătate . . . 17 franci

Prețul inserțiunilor:

Pentru publicațiunile de 3 orî ce conțin cam 150
cuvinte 6 coróne; până la 200 cuvinte 8 coróne
și mai sus 10 coróne.

Tot ce privește foia se se adreseze la Redacțiunea și administrațiunea Revistei Ilustrate în Șoinuș p. u. Nagy-Sajó.

Episcopul Michail Pavel.

În broșura acésta prezentăm publicului nostru cetitoriu portretul unui alt prelat român, al Prea Sfinției Sale episcopului gr.-cat. Michail Pavel dela Oradea-mare.

Prea sfinția Sa s'a născut la anul 1827 în comitatul Sătmar: după absolvirea claselor gimn. merse la Viena, unde termină cursul teologic.

Intors acasă fu sfințit de preot la anul 1852 și denumit de notariu consistorial mai nainte în Ungvár și apoi la 1857 în Gherla unde se înființase atunci din nou Diecesa numită a Gherlei, — mai târziu paroch, protopop și în urmă vicariu la Slatina în Maramureș.

La anul 1871 a fost ales deputat dietal și în anul următoriu Episcop la Gherla, de unde după patru ani se strămută în aceeași calitate la Oradea-mare și unde de 20 ani cărmuesce cu multă înțelepciune aceia diecesă.

Dintre multele și marile binefaceri făcute de Preasfinția Sa pentru obștea româ-

nescă înregistrăm aici, din lipsă de spaț numai unele și anume:

1. Fondul Diecesan numit Pavelian ce trece peste o jumătate de milion.
2. Gimnasiul din Beiuș din nou edificat.

3. Internatul pentru studenții gimnasiali gr.-cat. lipsiți de mijloce, unde se primesc 105 elevi și se provéd cu uniformă, dintre cari mai bine de 40 inși în mod gratuit, ér alți 20 inși se împărtașesc cu pâne.

4. Internatul de fete împreunat cu școla civilă pentru crescerea orfanelor preoților din diecesa gr.-cat. a Orădlii-mari.

Afară de acestea multe-i sunt faptele de binefacere prin care s'a făcut stimat și iubit și pentru care Români îi vor fi pentru tóte timpurile mulțamitori și recunoscători.

Deie ceriul ca s'e-l putem saluta în mijlocul nostru încă întru mulți și feriți ani.

Episcopul Michail Pavel.

Solia necunoscutului.

— Novelă de F. Thieme. —

Căpitanul corăbiei »Arcadia« cu numele Leary ședea în căjuta sa și cu o uimire nespusă privea o fôie de hârtie ce se afla pre masă înaintea sa.

— Curios, în adevăr foarte curios! — repetă el în sine recetind pôte a patra ôră șirele scrise pe hârtie, carî sunau pre cum urmază:

Căpitane!

Corabia D-Tale e în periclu. D-Ta ai pe bord doi trădători, Kelley și Bob. Lădile, butôiele și pachetele acceptate dela firma Robertson et Comp. din Liverpool pentru Baltimore, în carî după declarația conținutului ar fi materii brute și mărfuri de valôre: sunt în mare parte pline de materii fără nici un preț. Kelley și Bob sunt înțeleși cu agenții și au de gând, ca în decursul navigației, la un moment bine venit, să dee foc corăbiei, ca astfel susnumita firmă să încasseze suma pentru care sunt asigurate mărfurile indicate numai la aparință. Că această faptă mârșavă, când vor să o esecutive, încă nu știu, de va fi însă posibil Vă voi înștiința încă la timp. De cumva dubitezi, cercetează în secret conținutul câtor-va dintre pachetele amintite, carî sunt primite dela firma respectivă și te vei convinge.

Un amic necunoscut.

Căpitanul se sculă și se plimbă neliniscit în cabina sa. Ce era de făcut? O mână necunoscută îi arată plănuirea unui atentat periculos, care le amenință corabia cu nimicire, ér pre dînsul și personalul său cu mórte. Dar ôre se pôte el încrede în această scire? Ôre nu e o glumă dură cu menirea de a-i însuflă frică, sau pôte chiar un act de rēsbunare din partea inimicilor firmei bănuite sau a persónelor amintite cu numele?

Căpitanul dădu din cap gânditorii.

E adevărat, că firma Robertson et Comp. nu se prea bucură de renumele unei solidități mare, de o manevră suspiciôsă era capace, dar la o astfel de mișelie totuși nu credea că se se împărtășască. El altcum nu primi cu voie mărfurile oferite pentru transport de cătră agentul firmei, carele era mâna dréptă a aceleia, căci îi era frică, că nu va încassa prompt suma ce-i compea pentru transport; dar fiind-că în urma bilului vamal circulația exportului în America era foarte slabă, în interesul proprietariului ca se nu mērgă îndērpt cu corabia gólă, le primi. Căci e de știut, că vaporul »Arcadia« a cărui comandant era căpitanul *Leary* nu era întogmit pentru transport de persóne, ci eschisiv numai pentru mărfuri.

Acum de trei zile deja era pe cale dela *Baltimore* cătră *Liverpool*.

Încă nedecis, căpitanul — carele era chiar în cea mai bună stare a etății sale de bărbat, — se apropie de pultul său și luă la mână conspectul de mărfuri, a firmei Robertson. După indicațiile aceleia erau embalate foi de tábac, grâu, făină de grâu, carne, unsóre, bumbac. La încărcarea mărfurilor purtă supraveghiarea *Kelley*, dar el îl cunoscia ca pe un om de omenie cu tóte că nu cunoscia trecutul vieții lui, după-ce abia de doi ani îi stătea în serviciu Bob, africanul negru, întrase în serviciu numai în *Baltimore*, în locul unui matros înneecat și fû primit chiar la recomandarea agentului firmei Robertson, o împrejurare carea face foarte probabilă conclucrarea la atentatul plănuit.

Căpitanul nu ar fi hesitat decî nici un moment a luá cele mai stricte dispoziții față cu cei acușați, dacă solia acesta nu i-ar fi venit pe o cale atât de misteriosă și dubie, căci pre o corabie care se află în cursul său pre mare, nu prea este timp a face

scrutări îndelungate și esecutarea atentatului putea se urmeze cât de curēnd. Dar ôre putea el ataca onórea unei firme mare pre basa unei arētare anonimă?

Nu, acesta fără a-și fi adunat dovedile necesarie, nu o putea face la nici un cas.

Dar de unde e solia? Harry, copilul de corabie, găsi în diminéța aceleiași zile o epistolă înaintea ușei cabinei căpitanului, era adresată lui și conținea arētare din cestiune. Cine a pus acolo epistola? Vaporul era pre mare, mai mult ca 100 mile distanță îi despărția de uscat, prin urmare epistola trebuie se fi fost pusă sau deja în *Baltimore*, sau în însăși corabia a aruncat-o autorul aceleia în calea copilului.

Dar ambe prepusurile erau pe o formă de neprobabile. Epistola la nici un cas nu putu se stee înaintea cabinei sale trei zile fără se fi fost observată, apoi cuvintele scrise în grabă cu creonul nu arētau nicăiri nici cea mai mică ștersătură, ba atât hârtia, care era o fôie ruptă din un notes, cât și cuverta, nu erau nici decăt îmboțite, o apariție, carea dacă o purta cineva trei zile în busunar, era inevitabilă. Și că epistola nu putu fi scrisă pe corabia sa după pornirea aceleia, era evident, căci dintre ómenii săi nici unul nu scia scire, apoi epistola era scrisă în limbă fluentă englesă și fără de cea mai mică eróre ortografică.

Căpitanul nu se scia decide, se recunoscă în modul misterios de inmanuare al acestei epistole ceva lucru de importanță sau chiar din această cauză se considere epistola de o hârtie fără de valôre? Să deie el ôre cređēmēt »Amicului necunoscut« sau se arunce hârtia fără a o lua în considerare? Nu se putea decide nici pentru una nici pentru alta.

Atâta era sigur, că dînsul nu se putea dimitte la astfel de dispozițiuni prin carî deodată cu bunul renume al unei firme renumite se-și nimicescă reputația vaporului său; ceea-ce decumva era un adevăr, era la tótă împregiurarea exploatată de concurenții navigatori, ba pôte chiar viitorul său era pentru totdeuna nimic. De altă parte-și vedea gravitatea responsabilității ce o avea și urmările ce puteau se se nască din nebăgarea în sēmă a admoniațiunii acesteia periclitându-și nunumai viața sa proprie, ci și a personalului pus sub comanda sa. Cine-i putea da lui garanță, că solia amicului necunoscut nu era chiar adevărată?

Se decise decî, că la tot cazul va tîne în strictă controlă secretă pre cei doi matroși suspicioși, și că-și va căștiga siguritate, că este adevăr cele-ce i-se denunțau cu privire la mărfurile firmei Robertson et Comp?

Acosta se înțelege trebuia se o esecutive în secret, nu cumva trădătorii se ia prea curēnd scire și se-și îndeplinescă mai iute propusul mârșav sau chiar se se detragă de sub pedépșa ce li-se cuvenea denegând a fi părtași acestui miserabil complot. Totodată se decise a scirici după originea soliei primite. Îl interesa mult și trimitătoriul soliei, făcù și cercetările necesarie, se înțelege cu precauțiunea necesară, dar nu obținu rezultatul dorit, nici unul dintre matroși nu scia nimic despre epistola din cestiune, cu atât mai puțin despre modul cum a sosit aceea la bord. Căpitanul încă nici odată nu fu așa de iritat și nerăbdător ca acum; abia așteptă se vină nóptea ca se-și pótă căștiga sigura informațiune despre veritatea soliei. În urmă cu mare greu totuși sosi și nóptea, provēđut cu câteva instrumente necesarie și o laternă, se furișă cătră magazina corăbiei ferindu-se se nu fie vēđut, cași-cum se gătea de nu știu ce faptă rea. Incetinel eși în coridorul strîmt, din carele conducea câte o tréptă în sus la bord și în jos în partea inferiôră a co-

răbiei. Ajuns la ușița acesteia întră repede și închise repede ușița. Se afla în locul dorit.

Leary închise cu zăvorul ușa ca nimene să nu-l conturbe, apoi deschise ferestra laternei și lumina aceleia cădă asupra interiorului corăbiei îndesuit de lădi, butoie și pachete.

Deplină tăcere domnia aici, nime nu-l pândea. Se apropiă de lădi și începă a le privi mai de aproape, până dădă cu ochii de una pre care era imprimată cu litere mari numele firmei: »Robertson et Comp«.

»Este unica — își dăse el singur — pre care o pot cerceta, deórece tóte celelalte pachete din jur nu aparțin firmei Robertson, apoi a le muta din loc fără a atrage atențiunea matroșilor este aproape imposibil. Ei, dar se facem o probă cu acésta, se vedem dacă este adevăr?»

Se apucă decă de lucru, lucra mereu cu sfredelul și cu un ic, căci a se ajuta cu ciocanul îi era preste putință, fiind-că făcea sgomot și atrăgea atențiunea matroșilor. Din acésta causă de mai multe ori stătea locului și asculta dacă nu se aude ceva sgomot. Tóte erau în linisce. Odată i-se pără că aude ceva fășăitură, ascultă, dar nu mai auđi nimica.

O fi fost vre-un cloțan, cugetă el, și continuă cu munca mai departe până ce-i succese a delătură o scândură.

Un suris triumfător se desemnă pre fața sa seriósă, dar în moment se prefăcū în espresiunea celei mai crâncene mâni și furie, căci delăturând hârtiile de pre asupra, vedū că în ladă sunt numai aschi și paie.

»Aceste sunt foile de tăbac a mișeilor?» esclamă el năcăjit, aședând ér la locul său scândura — stați numai, o se vă port eu grijă de piele! Dar cine póte să fie trimițătorul soliei acum dovedită ca adevărată?

*

Două ăile petrecū căpitanul în iritația cea mai mare. El era acum sigur că cu mărfurile firmei »Robertson et Comp.« nu stau lucrurile curat, dar sórtea celor doi complici nu era în mâna lui până nu-i succede a presentă dovedă eclatante despre conspirație. Dacă pre basa descoperirii făcute făcea larmă, atunci complici nu aveau decăt să nege împărtășirea la acest complot, ér firma înșelătoare nu avea decăt să producă D-deu scie ce motive pentru indicarea falsă a mărfurilor și atunci nu este judecător și lege pre acest pământ, carele să fi fost în stare a de judeca pre mișei.

Apoi afară de acésta, era el óre sigur, că și în celelalte pachete sunt tot astfel de materii fără preț.

El era deja sigur de existența complotului avisat prin solia binevoitoare, dar dacă punea o pază lângă pachete, atunci mise

rabilii nu ajung sub pedépsa meritată, căci atunci îndeplinirea faptei o se rămână neexecutată.

Astfelu căpitanul se decise a aștepta, dar a fi cu cea mai ageră precauțiune, ca mișeii se nu-și póta executa planul.

»Amicul necunoscut« își dăcea el, încredându-se orbiș, căci marinarii de regulă sunt puțin superstițioși, va sci se mă încunoscăinteze încă la timp despre momentul executării acestei fapte mârșave.

Dar trecură deja trei ăile dela găsierea epistolei, fără ca dînsul se se fi apropiat măcar cu un paș de deslegarea enigmei.

În séra ăilei următoare era se fie o sərbare pentru personalul corăbiei. Era a șeptea ăi dela plecarea lor din Baltimore, 17 August, ăiua nascerei căpitanului. Cu ocasiuni de natura acésta căpitanul era totdeuna fórté liberal și spenda fórté mult. Marinarii erau siguri că bineventările, cari le exprimau cu entusiasm în diminéța ăilei nașterei erau séra răsplătite cu porțiuni mari de grog de o calitate fórté bună.

În preséra sərbării căpitanul se culcă mai de timpuriu ca de obicei.

Nu întrelăsă însă a cerceta împrejurimea sa imediată cu deamănuntul, un obicei pre care-l eserciá în tótă séra, de când avea scire despre scirea misterióasă il repetă regulat în fie-care séra. De aceea sciú sigur a dóua ăi când se desceptă și găsi pre masă o epistolă asemenea celei dintăiu: că aceea în preséra nu fū acolo și numai în decursul noptii a putut ajunge acolo.

Iritat, ba aproape tremurând o luă în mână și clopoți băiatului.

— Harry! a fost cineva aici până eu durmeam?

— Nu, domnule căpitan!

— Sci cu siguranță că nu a fost nime? Ai durmit póte și nu ai băgat de sémă?

— Eu dorm fórté ușor — dăse el dând din umeri, — și m'aș fi trezit dacă . . . . .

— Destul! Poți merge!

Căpitanul desfăcū repede epistola în care găsi éráși o fóie chiar ca și cea dintăiu și pre care erau scrise următoarele:

Căpitane!

Stăi gata și fi precaut! Nóptea proximă este destinată de către asasinii pentru executarea propusului lor. Ei cred, că vei bea mult grog. Când atât D-Ta cât și personalul în urma alcoolului consumat veți fi somnoroși, atunci au de gând ambii complici, a se furișa în magazin spre a și executa fapta intenționată.

Amicul necunoscut

(Va urmă).

Trandafirul.

*Era un trandafir frumos
Și galbin la colóre,
Pe dat'am hotărît să-l rup
Dar stăi!.... să-l rup eu óre?*

*Am încercat, dar m'a lovit
C'o frunză preste față.
Ș'a đis încet: »De ce voesci
Să-mă curmă a mea viață?«*

*Dar... Ei — am zis — ca să te dau
Pe pieptu-i să te-anine,
»Atunci dar rupe-mă« — imă dăse
Plecându-se spre mine.*

Sabin.

Solii Daci cer grație dela Traian.

Din propria ei putere.

— Novela de George Simu. —

(Urmare.)

În ziua următoare, la prânz apărură Contesa mai serioasă ca de altădată. Ordonă Sabinei și lui Eduard să se așeze lângă dînsa a-și accepta óspeții liniscită.

Asceptații intrară, mai întâiu Viconte C., apoi Arthur. Ocupară locurile designate de Contesa — cari locuri până acum erau cuprinse de Sabina și Eduard.

— Pofțiți domnilor, țise Contesa. Mă veți ierta că am făcut ceva permutațiune la masă — dar uitate, trebuie să fim galanți, iubite Arthur. Antăietate sexului frumos — asta e devisa vécului. Și apoi te știu om galant față de dame. Tatăl țieu mai bucuros ar fi murit de o mie de ori, decât să batjocorească o femeie.

Arthur se roși tot, nu cuteza să-și ridice privirea spre dame, era păcătos.

Francesul suridea astut.

Prânzul a fost gustos — dar tăcut. Arthur abia gusta vinul și se simția într-o poziție penibilă.

Odată — o singură dată își ridică privirea și ochii lui întâlniră pre a Sabinei.

El credea că va ceti ură în acești ochi — dar s'a înșelat. Era în ei atăta milă — atăta iubire și razele învélindu-l părea că-l încălțesc, că-l nobilitază — că-l redă unei noue și cu totul necunoscute vieți.

Tresări, acum — numai acum îl cuprinse pre el disgust amar față de fapta sa de asară.

Incepura a medita, și conclusiunea fú că: ce nobilă e femeia, care ține la reputațiunea sa — ce sfântă e fecióra care se scie prețuși și pre ce nivou înalt stă Sabina pre carea el a crețut-o o față comună.

Și apoi scoborându-se în sufletul său — începura a se judeca

pre sine . . — dar s'a cutremurat și a abstat dela acesta . . . Era prea dureros.

După prânz — pentru ca Arthur să se pótă scusa înaintea Sabinei — Contesa propuse o preumblare în parc.

Francesul trecea înainte cu Contesa confundați cu totul în o dispută interesantă despre arta antică grecască.

După ei Eduard nedespărțit de Sabina și Arthur.

Ajunseră aprópe de riu.

— Aici e locul! strigă Eduard. Fluturile s'a pus pe o flóre — am voit să-l prind și am căđut.

— Da, într'adever am auđit, istoria acesta D-șóră, țise Arthur, apropiindu-se mai bine de Sabina.

— A fost ceva înspăimântător, replică Sabina, dar' D-țeu ne-a ajutat.

— D-Ta ai implinit o faptă vrednică de admirare.

— Iubirea ce nutresc scumpului Eduard m'a făcut eroină. Da, recunosc și eu — fapta a fost eroică — m'aș preface numai dacă aș țice altmintrelea — dar mi-a fost frică — frică cumplit. — Iubirea însă a învins frica. —

— Iubirea face minuni, adaugă Arthur.

— Da, face, când e desinteresată și nobilă, țise resolută Sabina.

Arthur plecă capul, își recunoscia micimea față cu Sabina, era ofilit cum e vițiu când îl pui față 'n față cu vîrteua.

— Înțeleg alusiunea. Iertare! te rog de iertare D-șóră. Ori ce iubire numai atunci e vîrteua, când e nobilă și curată. Eu am greșit rău aseră. Patima e păcat urit și . . .

— Să nu mai vorbim de acesta . . . Die Conte. Eu îți iert din tot sufletul, — tot ceea-ce te rog e: »să respectezi în mine sexul meu. Și dacă eu prin poziția mea inferióră ce ocup — nu

pot să-ți inspir acest respect; cât se poate de frumos te rog atunci, ca să convenim cât mai rar.

Eu din parte-mi voi face tot posibilul ca să nu te incomodez cu prezența mea — decât la mandatul D-nei Contese — care pentru mine a devenit o adevărată mamă și dorințele căreia pentru mine sunt sfinte.

Cuvintele acestea erau date cu rezoluție și francheță. Erau sub cel mai frumos teiu al parcului. Francesul trecea gesticulând cu Contesa la o cotitură, ér micul Eduard alergă să-i ajungă.

— D-șoră, să odichnim puțin! — și Arthur arătă o bancă. Cred că mă învrednicesci să stai puțin cu mine, deși m'am purtat așa de nevrednic cu D-Ta.

Sabina-l privi cu neîncredere. Curajosul de aseră sta fricos și cu ochii pironiți în pământ înaintea acestui ânger.

— Aș pute să-ți refuz acésta, dar nu o fac D-le Conte. Mă consider de ceea-ce sunt. — Unul din stăpânii mei poruncește... și eu mă supun....

— Nu, nu — D-șoră! — nu ții stăpân. Eu Contele Arthur rog pe D-șora Sabina — pre care deschilinit o respectez — și căreia eu nu-i sunt stăpân — să-mi acorde câteva minute ferice conversând cu mine sub teiul favorit al mătușicei.

— Dacă e vorba, ca eu din deplină voie să-ți acord acest favor, iartă-mă să-ți spun că nu se poate.

Arthur plecă ochii cu tristeță și duse:

— Așa dară nu mai iertat încă?

— Te-am iertat... dar nu mă încred în D-Ta. Și ducând acestea Sabina zimbă cu milă.

A fost răpitoare în momentul acesta.

Ideal de poet era ea. Ochii negri ca noptea, talia svelată și părul ce-i încorda fruntea albă și senină făcea pe Arthur să tremure de emoțiune, și să se simtă mic, neputincios și fricos înaintea acestei ființe debile și fără ajutor, precum dusesse ea însăși asară.

Dar' în sufletul lui Arthur se esoperéză o mare schimbare. El, care ce e drept a subț ceva și din veninul corupțiunii Parisului: — care a avut câteva aventuri — cum le numea pretinul său Viconte — a rămas însă cu un suflet accesibil încă pentru idei înalte și generose — accesibil pentru ce e frumos, curat și moral.

Uimit deci în fața unui caracter așa de înalt, sufletul lui se cutremură, inima începă a-i bate cu putere și acest refus sdrobitor făcù pre acésta inimă să simtă un ce necunoscut până acuma, un sentiment nou cu totul... Contele Arthur simția că iubese... iubese din tot sufletul său!...

Ah! cum simția el că i-se topesce inima, cum simția el fiorul dulce ce străbate inima omenescă întregă — din momentul în care ochii lui a întâlnit cel mai înalt, cel mai sfânt și cel mai nobil ideal ce a visat când-va.

Sabina vedea lupta din sufletul Contelui. Fineța acésta ce o au femeile întru a observa, — că a triumfat, — nu lipsea nici Sabine — care începea a atinge anul al 20-lea.

Observase și ea că triumfă, dar era o învingere pre care n'a căutat-o, — era un amor pre care ea îl inspirase fără voia sa.

— Și ea, care avea inimă bună și minte care judecă, — observase, că amorul născând al Contelui nu-i poate aduce decât nefericire, — căci vai! de ce nu am spune-o?... Și ea avea un suflet care simția, o inimă care bătea, și ca sermană ființă deși așa de jos relativ la contele — da și ea simția că începe a iubi.

Și ca fată cuminte, ca să pótă lupta contra acestui amor născând — ar mai fi dorit sermana un dușman din Contele Arthur decât un amoresat.

Vai! amorul ce se lupta cu rațiunea — amorul ce începea a fi învingător — era un amor fără speranță!

Ea a refuzat, precum am vădùt Contelui — chiar și atata, că se odichnescă și converseze cu dînsul. Ea i-a refuzat ceva — numai pentru-ca să-i refuze, — dar vai! numai ea scia cât o costase acésta deja... Și de aceea privirea ei ce se odichnea pe fața Contelui Arthur era plină de milă, ca să nu dîcem plină de dragoste.

— Veđi D-șoră, continuă Contele înaintând pre lângă dînsa pre cărările parcului, în distanța convenită de Contesa și Viconte. — Veđi D-șoră — ómenii dîc că religiozitatea, moralitatea, simțeméntul înalt îl fac pre om bun și milostiv... Etă D-Ta înțelegi că-mi recunosc greșala. D-Ta veđi că merit să mă respectezi, — căci dacă am greșit m'am pocăit îndată din tot sufletul. D-Ta observi ce simțesc; observi că simțeméntul meu diferă cu totul de simțeméntul de asară. D-Ta care ai o creștere religioasă și pură veđi în sfîrșit un pocăit care te iubesc — cum se iubesc ângerii. Care te admiră cum admiră mărețea lui D-đeu, — care vede că nimic în lume nu-l mai pôte duce înderept pre calea rea ce a călcat-o când-va — fiind-că un ânger i-a luminat calea vieții — l'a readus la adevărata existență... D-Ta le veđi acestea și ești nepăsătoare și rece. D-Ta îmi respingî o mică rugare, care la urma urmelor îți era adresată chiar numai pentru aceea, ca să ved puzere-ai să te demitiți acordându-mi un favor. D-Ta mă detestezi — mă desprețuesci... ved eu bine... și ce e mai dureros este, că eu meritez prea deplin acest dispreț... Oh! dacă nici D-Ta nu poți ierta... atunci cine va ierta pe pământ?!!

Cu gura întredeschisă — rumenă și cu răsufierea aproape oprită, asculta Sabina acestea cuvinte. — Părea că viséză. Inima îi bătea cu putere — sufletul ei tinér plana prin regiuni necunoscute încă. Ea își ridică mâna la inimă ca să-i opréscă bătăile și sinul ei curat și dulce se ridică în cadință răpitoare și sguduitoare pentru sufletul Contelui ce o sorbea cu privirea.

Dumnezeule! cum ar pute ea să reziste?! Unde este femeia fermecată de tóte deliciile sufletului — ademenită de tóte farmecile ce le da poziția înaltă, tinereta și frumseta — da unde este femeia care să pótă rezista?! — Unde este femeia care vedându-și fericiri nevisate, că se realizéză, care a suferit, a muncit chiar — și deodată ajungênd la culmea aspirațiilor ce le pôte nutri o inimă de femeie — ea să respingă?... unde!??

Unde? Aici pre pământ. — Acea ființă pre care bărbații o numesc debilă, — femeia posedă în sufletul său, tária și abnegațiunea alor dece bărbați, — atunci când inima ei e curată și sfântă și vrea să rămână aceeași. — De aceea Sabina răspunde:

— Te-am iertat, — am spus că te-am iertat, dar cuvintele ce le aud îmi sunt străine și nu mă încred în ele; — n'am dreptul să mă încred. — Ce-mi folosesc o iubire pre care nu o merit?.. Pentru-ce să-mi sdrobesc inima?!

— D-șoră, mătușica te poftesce, strigă micul Eduard din spre castel.

— Adio! D-le Conte, duse Sabina, luând împreună cu Eduard drumul Castelului.

Un oftat dureros eși din pieptul lui Arthur privind în urma vedeniei ferice ce dispărea, apoi cu glas desperat rostí cuvintele: Sdrobescă-se existența mea — de nu va fi legată de a ei, — căci atunci nu merită altceva!!

— Ha! ha! ha! în adevăr e curios! — Scumpe Arthur! nu te sciam așa sentimental. Și-ți place în adevăr de țerêncuța asta? Ce te mai sbați atata? bagă mâna afund în busunar și vei rămânea uimit de efect,... ha! ha! ha!

— Viconte rîdea — dar Arthur se făcuse galben ca un mort. —

— Iubite Viconte! îți iert batjocura ce faci simțemintelor mele — căci nu scî lupta sufletului meu acum. Acum însă îți descoper și te rog ca nici-odată în fața mea să nu mai vatemi nici sentimentul ce mă stăpânesce, nici pre ființa ce mi-a inspirat acest sentiment.

Acum adio D-le și iubite Viconte. Concede-mi te rog câteva ceasuri de repaus. Mâne o să primim óspeții cu cari împreună poi-mâne facem vênătore. — Grigi iubite Viconte, că baronesa de L. e nerăbdătoare de a te întâlni. Sper că nu-i lăsa-o să se urască nici aici la noi — nici la vênătore.

Adio și la revedere.

Cu acestea Arthur sui scările castelului și se închise în odaia sa.

Solii Daci cer grație dela Traian.

Din propria ei putere.

— Novelă de George Simu. —
(Urmare.)

În ziua următoare, la prânz apărură Contesa mai serioasă ca de altădată. Ordonă Sabinei și lui Eduard să se așeze lângă dînsa a-și ascepta ospetii liniscită.

Asceptații înțară, mai întâiu Viconte C., apoi Arthur. Ocupară locurile designate de Contesa — cari locuri până acum erau cuprinse de Sabina și Eduard.

— Pofțiți domnilor, dișe Contesa. Mă veți ierta că am făcut ceva permutațiune la masă — dar uite, trebuie să fim galanți, iubite Arthur. Antăietate sexului frumos — asta e devisa vécului. Și apoi te sciu om galant față de dame. Tatăl tîu mai bucuros ar fi murit de o mie de ori, decât să batjocorască o femeie.

Arthur se roși tot, nu cuteza să-și ridice privirea spre dame, era păcătos.

Francesul suridea astut.

Prânzul a fost gustos — dar tăcut. Arthur abia gusta vinul și se simția într'o poziție penibilă.

Odată — o singură dată își ridică privirea și ochii lui întâliră pre a Sabine.

El credea că va ceti ură în acești ochi — dar s'a înșelat. Era în ei atăta milă — atăta iubire și razele învéluiindu-l părea că-l încăldesc, că-l nobilitază — că-l redă unei noue și cu totul necunoscute vieți.

Tresări, acum — numai acum îl cuprinse pre el disgust amar față de fapta sa de asară.

Incepura a medita, și conclusiunea fii că: ce nobilă e femeia, care ține la reputațiunea sa — ce sfântă e fecióra care se scie prețui și pre ce nivel înalt stă Sabina pre carea el a crețut-o o față comună.

Și apoi scoborându-se în sufletul său — începura a se judeca

pre sine... — dar s'a cutremurat și a abstat dela acesta... Era prea dureros.

După prânz — pentru ca Arthur să se pótă scusa înainte Sabine — Contesa propuse o preumblare în parc.

Francesul trecea înainte cu Contesa confundați cu totul în o dispută interesantă despre arta antică grecască.

După ei Eduard nedespărțit de Sabina și Arthur.

Ajunseră aprópe de riu.

— Aici e locul! strigă Eduard. Fluturele s'a pus pe o flóre — am voit să-l prind și am cățut.

— Da, într'adevăr am auțit, istoria acesta D-șóră, dișe Arthur, apropiindu-se mai bine de Sabina.

— A fost ceva înspăimântător, replică Sabina, dar' D-șeu ne-a ajutat.

— D-Ta ai împlinit o faptă vrednică de admirare.

— Iubirea ce nutresc scumpului Eduard m'a făcut eroină. Da, recunosc și eu — fapta a fost eroică — m'aș preface numai dacă aș dișe altmintrelea — dar mi-a fost frică — frică cumplit. — Iubirea însă a învins frica. —

— Iubirea face minuni, adaugă Arthur.

— Da, face, când e desinteresată și nobilă, dișe resolută Sabina.

Arthur plecă capul, își recunoscia micimea față cu Sabina, era ofilit cum e vițiu când îl pui față 'n față cu virtutea.

— Înțeleg alusiunea. Iertare! te rog de iertare D-șóră. Ori ce iubire numai atunci e virtute, când e nobilă și curată. Eu am greșit rău aseră. Patima e păcat urit și...

— Să nu mai vorbim de acesta... Dle Conte. Eu îți iert din tot sufletul, — tot ceea-ce te rog e: »să respectezi în mine sexul meu. Și dacă eu prin poziția mea inferióră ce ocup — nu

pot să-ți inspir acest respect; cât se poate de frumos te rog atunci, ca să convenim cât mai rar.

Eu din parte-mi voi face tot posibilul ca să nu te incomodez cu prezența mea — decât la mandatul D-nei Contese — care pentru mine a devenit o adevărată mamă și dorințele căreia pentru mine sunt sfinte.

Cuvintele acestea erau șise cu rezoluție și francheță. Erau sub cel mai frumos teiu al parcului. Francesul trecea gesticulând cu Contesa la o cotitură, ér micul Eduard alergă să-i ajungă.

— D-șoră, să odichnim puțin! — și Arthur arătă o bancă. Cred că mă învrednicesci să stai puțin cu mine, deși m'am purtat așa de nevrednic cu D-Ta.

Sabina-l privi cu neîncredere. Curagiosul de aseră sta fricos și cu ochii pironiți în pământ înaintea acestui ânger.

— Aș pute să-ți refuz acesta, dar nu o fac Dle Conte. Mă consider de ceea-ce sunt. — Unul din stăpânii mei poruncesce... și eu mă supun....

— Nu, nu — D-șoră! — nu țiș stăpân. Eu Conte Arthur rog pe D-șora Sabina — pre care deschilinit o respectez — și căreia eu nu-i sunt stăpân — să-mi acorde câteva minute fericite conversând cu mine sub teiul favorit al mătușicei.

— Dacă e vorba, ca eu din deplină voie să-ți acord acest favor, iartă-mă să-ți spun că nu se poate.

Arthur plecà ochii cu tristeță și șise:

— Așa dară nu mai iertat încă?

— Te-am iertat... dar nu mă încred în D-Ta. Și șicând acestea Sabina zimbi cu milă.

A fost răpitoare în momentul acesta.

Ideal de poet era ea. Ochii negri ca nóptea, talia svelță și pèrul ce i încorda fruntea albă și senină făcea pe Arthur să tremure de emoțiune, și să se simtă mic, neputincios și fricos înaintea acestei ființe debile și fără ajutor, precum șisese ea însăși aseră.

Dar în sufletul lui Arthur se esoperéză o mare schimbare. El, care ce e drept a subt ceva și din veninul corupțiunii Parisului: — care a avut câteva aventuri — cum le numea pretinul său Viconte — a rămas însă cu un suflet accesibil încă pentru idei înalte și generose — accesibil pentru ce e frumos, curat și moral.

Uimit decî în fața unui caracter așa de înalt, sufletul lui se cutremurà, inima începù a-i bate cu putere și acest refus sdrobitor făcù pre acéstă inimă să simtă un ce necunoscut până acuma, un sentiment nou cu totul... Conte Arthur simția că iubesc... iubesc din tot sufletul său!...

Ah! cum simția el că i-se topesce inima, cum simția el fiorul dulce ce străbate inima omenescă întregă — din momentul în care ochii lui a întâlnit cel mai înalt, cel mai sfînt și cel mai nobil ideal ce a visat când-va.

Sabina vedea lupta din sufletul Contelui. Fineța acésta ce o au femeile întru a observa, — că a triumfat, — nu lipsea nici Sabinei — care începea a atinge anul al 20-lea.

Observase și ea că triumfă, dar era o învingere pre care n'a căutat-o, — era un amor pre care ea îl inspirase fără voia sa.

— Și ea, care avea inimă bună și minte care judecă, — observase, că amorul născând al Contelui nu i poate aduce decât nefericire, — căci vai! de ce nu am spune-o?... Și ea avea un suflet care simția, o inimă care bătea, și ca sermană ființă deși așa de jos relativ la contele — da și ea simția că începe a iubi.

Și ca fată cuminte, ca să potă lupta contra acestui amor născând — ar mai fi dorit sermana un dușman din Conte Arthur decât un amoresat.

Vai! amorul ce se lupta cu rațiunea — amorul ce începea a fi învingător — era un amor fără speranță!

Ea a refuzat, precum am văđut Contelui — chiar și atâta, că se odichnescă și converseze cu dînsul. Ea i-a refuzat ceva — numai pentru-ca să-i refuze, — dar vai! numai ea scia cât o costase acésta deja... Și de aceea privirea ei ce se odichnea pe fața Contelui Arthur era plină de milă, ca să nu șicem plină de dragoste.

— Veđi D-șoră, continuă Conte înaintând pre lângă dînsa pre cărările parcului, în distanța cuvenită de Contesa și Viconte.

— Veđi D-șoră — ómenii șic că religioșitatea, moralitatea, simțemântul înalt îl fac pre om bun și milostiv... Étă D-Ta înțelegi că-mi recunosc greșala. D-Ta veđi că merit să mă respectezi, — căci dacă am greșit m'am pocăit îndată din tot sufletul. D-Ta observi ce simțesc; observi că simțemântul meu diferă cu totul de simțemântul de aseră. D-Ta care ai o creștere religioșă și pură veđi în șfirșit un pocăit care te iubesc — cum se iubesc ângerii. Care te admiră cum admiră mărețea lui D-șeu, — care vede că nimic în lume nu-l mai poate duce înderept pre calea rea ce a călcat-o când-va — fiind-că un ânger i-a luminat calea vieții — l'a readus la adevărata esistență... D-Ta le veđi acestea și ești nepăsătoare și rece. D-Ta imi respingî o mică rugare, care la urma urmelor îți eră adresată chiar numai pentru aceea, ca să ved putere-ai să te demiti acordându-mi un favor. D-Ta mă detestzi — mă desprețuesci... ved eu bine... și ce e mai dureros este, că eu meritez prea deplin acest dispreț... Oh! dacă nici D-Ta nu poți ierta... atunci cine va ierta pe pământ?!!

Cu gura întredeschisă — rumenă și cu rësufarea aprópe oprită, asculta Sabina acestea cuvinte. — Părea că viséză. Inima îi bătea cu putere — sufletul ei tinër plana prin regiuni necunoscute încă. Ea își ridicà mâna la inimă ca să-i opréscă bătăile și sinul ei curat și dulce se ridicà în cadință răpitoare și șgduitóre pentru sufletul Contelui ce o sorbea cu privirea.

Dumnezeule! cum ar pute ea să resiste?! Unde este femeia fermecată de tóte deliciile sufletului — ademenită de tóte farmecile ce le da poziția înaltă, tinereța și frumșea — da unde este femeia care să potă resista?! — Unde este femeia care vedându-și fericiri nevisate, că se realizéză, care a suferit, a muncit chiar — și deodată ajungënd la culmea aspirațiilor ce le poate nutri o inimă de femeie — ea să respingă;... unde!??

Unde? Aici pre pământ. — Acea ființă pre care bărbații o numesc debilă, — femeia posede în sufletul său, tãria și abnegațiunea alor dece bărbați, — atunci când inima ei e curată și sfântă și vrea să rămână aceeași. — De aceea Sabina rësponse:

— Te-am iertat, — am spus că te-am iertat, dar cuvintele ce le aud imi sunt străine și nu mă încred în ele; — n'am dreptul să mă încred. — Ce-mi folosesce o iubire pre care nu o merit?.. Pentru-ce să-mi sdrobesc inima?!

— D-șoră, mătușica te poftesce, strigà micul Eduard din spre castel.

— Adio! Dle Conte, șise Sabina, luând împreună cu Eduard drumul Castelului.

Un oftat dureros eși din pieptul lui Arthur privind în urma vedeniei fericite ce dispărea, apoi cu glas desperat roști cuvintele: Sdrobescă-se existența mea — de nu va fi legată de a ei, — căci atunci nu merită altceva!!

— Ha! ha! ha! în adevër e curios! — Scumpe Arthur! nu te sciam așa sentimental. Și-ți place în adevër de țerëncuța asta? Ce te mai sbați atâta? bagă mâna afund în busunar și vei rămânea uimit de efect,... ha! ha! ha!

— Viconte rîdea — dar Arthur se făcuse galben ca un mort. —

— Iubite Viconte! îți iert batjocura ce faci simțemintelor mele — căci nu scî lupta sufletului meu acum. Acum însă îți descoper și te rog ca nici-odată în fața mea să nu mai vatemi nici sentimentul ce mă stăpânesce, nici pre ființa ce mi-a inspirat acest sentiment.

Acum adio Dle și iubite Viconte. Concede-mi te rog câteva ceasuri de rëpaus. Mâne o să primim óșpeții cu cari împreună poi-mâne facem vênătóre. — Grigî iubite Viconte, că baronesa de L. e nerăbdătoare de a te întâlni. Sper că nu-i lăsa-o să se urască nici aici la noi — nici la vênătóre.

Adio și la revedere.

Cu acestea Arthur sui scările castelului și se închise în odaia sa.

Templul din Demsuș.

Scim că înaintașii noștri pe aceste plaiuri au fost *Daci*, de unde țera se numia *Dacia*, cu capitala *Sarmiseghetuza*. Unde a fost aceea capitală a lor, încă scim: colea în fundul de spre apus a țerei Hațegului, în mândra noastră Transilvania!

Din ce considerațiuni și-au pus Daci capitala lor chiar acolo — mulți scriitori pôte nu și-au dat sémă; eu însă în tinerețele mele am avut fericirea a umbla și trăi în frumoșa țără a Hațegului, ba chiar în *Ulpia-Traiană* (*Grădisce*) în casa fie iertatului protopop Ioan Ianza, vis-à-vis de amfiteatrul roman — ca instructor a unei copilite — *Plotina* — fica susșisului protopop; eu care am cercetat mai tot ce s'a putut din vedere, imi dau cu socotela așa, că Daci și-au pus capitala lor acolo din cauză că e locul cel mai frumos ce ni-l putem închipui. Sorele, când răsare, mai întâiu își trimite primele lui raze în fundul de spre apus al țerii Hațegului, chiar unde a fost *Sarmiseghetuza*. Acolo se scaldă apoi razele lui ca într'o căldare deschisă în partea ei de pre răsărit — unde e Hațegul, având aceea gigantică căldare ca margini: spre sud Retezatul cu munții tineri de el, proprietatea Căndescilor, dela cari s'au tras *Kendefescii* de ađi; spre vest muntele *Marmore*, care desparte *Ardélul de Bănat*; spre nord delurile *Demsușului*. Țera Hațegului e un *Ardél* în miniatură cu toate zonele *Ardélului*, ci locuit aprópe numai de Români, urmași de ai... scii *D-Vóstră* de a cui! In vale, adecă în șesul țerii Hațegului aflăm toate produsele câmpiei transilvane; pe coline vii alese, pe deluri stejari, mai sus fagi, apoi urcând delurile tot mai sus și mai sus pier fagi și încep brađii, că bradului la munte-i place și la teiu, ér chiar în vârful muntelui — muschiu mărunt . . . , care par' că ne ăice: »Nu sus, nu sus, la cei avuți se nasc fecundele virtuți!«

Templul din Demsuș.

Aici și-au pus Daci capitala lor *Sarmiseghetuza*; de aici i-a împrașciat *Traian* ca dintr'un furnicar și a pus în acest loc capitala *Daciei-Traiane* — *Ulpia-Traiană*, pe a cărei ruine stă astăzi satul *Grădisce*.

Scim însă din istorie, că *Decebal* a ademenit pe *Traian* să-i trimită pe generalul lui cel mai iubit, pe *Longin*, ca să încheie pace; scim și aceea, că neînduplicându-se *Longin* a încheia cu el

pace rușinosă pentru Romani, *Decebal* i-a retezat capul și l'a pus într'o suliță, pe murul *Sarmiseghetuzei*, ca prin aceea să înfrice pe Romani. Dar Romani și mai tare s'au infuriat, pentru aceea și s'au repeđit asupra murilor, i-au dărímat, au prăpădit pe *Daci*, *Decebal* s'a sinucis însuși, ér *Traian* a căutat trupul prietenului său *Longin* și l'a înmorméntat în desișul pădurei spre nord dela *Sarmiseghetuza*, făcând acolo un mausoleu. Acest mausoleu stă până în ziua de astăzi. L-am văđut însumi în patru rânduri; de două ori singur, odată cu dl *Teodor Burada* din Iași și ultima dată cu maiorul de gendarmerie dl *Edward Doumont de Várhegyi*, un frances maghiarisat. În tuspaturu rindurile am fost primit de feiertatul preot din *Demsuș*, *George Densușan*, frate al d-lor *Nicolae*, *Beniam* și *Aron Densușan*, binecunoscuți tuturor Românilor, parte prin scierile și parte prin înfocatul lor zel național.

Aici înfătoșăm tipul acelu mausoleu, unicul monument ce mai stă întreg din zilele marelui împărat *Traian*.

Am admirat mult acel mausoleu, care mai de 2000 de ani stă neacoperit, decât cu lespeđi de piatră, și totuși nu se dărímă. Nici trăsnetul par-că n'are ce-i face, că a trăsnet odată și a aprins o scândură de lemn de tisă, ce era chiar deasupra ferestrei de cătră răsărit, dar nici aceea n'a ars, decât până aprópe de mur. Țin drept aducere aminte o mică țendurică din aceea scândură.

Dar cum e mausoleul?

E fôrte simplu:

Închipuiți-vé un edificiu de zid gros și tare cum dóră numai Romani sciau face, cu două încăperi: cea de spre răsărit în formă de triumhiu, ér cea de cătră apus pătrată; triumhiul de cătră răsărit servia drept loc al oraclului, care stând pe tripod prorocea prin tubul magic, ce ducea vorbele publi-

cului spre međa ăi. — Încăperea de cătră apus este pătrată; aici vedem înălțându-se patru colonne, cari în vîrf se unesc în formă de turn deschis la vîrf, tot afumat, ca și când ar fi eșit fum pe el în sus. Intre acele patru colonne se făceau jertfele, arderile animalelor în onórea ăeilor păgâni.

Afară, în păretele de cătră sud, se vede încă un belciug de fier, gros, de care se legau animalele menite spre jertfe. Spre apus

dela acest mausoleu se vede loc liber planisat bine. Póte că și acest loc să fi fost la început ocolit de zid, póte că nu; dar mai probabil că a fost, formând un mare templu păgânesc.

Acest mausoleu ađi servește drept biserică română gr.-cat. a locuitorilor români din Demsuș, cuibul Demsușenilor; triunghiul e folosit drept altar, ér încăperea pătrată — biserică pentru poporenă.

Pe dinafară, prin partea ostică, se póte omul urca lesne până în vârful edificiului, care de 2000 de ani stă descoperit și nu-i pasă de vreme.

Interesante sunt columnele cele patru. Pe ele se vede săpat câte un monotaur și au câte o inscripție, dedicată sufletelor morților. Așa pe o columnă cetim în șapte șire:

D. M. C OCTAVIO NEPOTI VI XANLXX: IVLIA VALENTIA HESCON IVGIPIENTISSIMO FACIENDVM PROCV RAVIT HSE. = (Deilor Mană. Lui C. Octavian, nepotului, a trăit

ani șeptedeci; Iulia Valentia, erede și moștenitoare, soțului celui mai împăciuitor se se facă a grijit. H. S. E.

A doua inscripțiune de șese șire aședată deasupra celeialalte cuprindea: VALERIA CARA VI XANXXIXTFLAVIV SAPER SCRIBACOL.... SARM. CONJVGI RARISSIM... = (Valeria scumpă a trăit ani douăzeci și nouă, T. Flavius Aper Scriba a ridicat Sarmei soției celei mai rare.

A treia inscripțiune, care-i mai de tot ștersă, cu greu se póte descifra: D. M. M. TVRRI... TONI. DECCO... VIX ANNO XX... (= Deilor Mană. Lui M... Turin...

De pe a patra columnă am putut ceti șapte șire: D. M. G. LONGIN MAXIMO VIX AN LVIII IVLIA A FRODISIACONI B: M. P.... (= Deilor Mană. (Gloriosului?) Longin cel Mare, al trăit ani cincizeci și opt, Iulia Afrodizia soțului celui binemeritat, celui mai împăciuitor...

Unde fú dară înainte cu 2000 ani *pădure désă*, este ađi satu *Demsuși*, ér mausoleul lui Longin este biserică română! r.

Cea mai cuminte.

Are Rada două fete
Mândre ca și doi bujori,
Cu obrazii rumeiori
Și cu ochi schinteietori;
Părul lor bogat în plete
Se desplete.
Pa lor umeri rotunjori.

Unu-i chip din lumea sfântă
Ar puté să țină loc.
Și sunt dragi și cu noroc;
Jocă cu feciorii 'n joc.
Dulcele lor glas, când cântă
Te încântă,
Ești pătruns de-atâtă foc!

Toți le strigă, toți le chiamă;
Dragi sunt ele tuturor,
Dar mai dragi la mama lor
Ca vederea ochilor.
Ea de fete bagă sémă
Și s'nsamă
De tot ce au ele dor.

Și ar fi bune, bune tóte,
De-ar fi fetele p'un gând
Și nu s'ar certa nici când,
Dar de când s'a pus în rënd
Și cea mică dá din cote
Și socóte
Că-i tot dreptul ei ori când.

Și apoi sfada vrajbă face
Și'n bărbați — un rău nespus!
D'apoi încă de s'a pus
Ea între femei, ce nu s
Iertătoare — atunci e pace!
Se le împace
Nu póte nici Cel de sus.

Lina în zădar îi spune;
„Soră! cea fost, a trecut,
Tu cât mine ai crescut
Și ai tot acela scut.
Nu-s acele vremuri bune
Să se 'mbune
Ție mama netrecut!“

Din trei vorbe se alege
Intre ele vrajbă rea:
Una pune, alta ia;
Pace nici una nu vrea.
Rada vine, face lege;
Înțelege!
Celei mică da dreptul ea.

Lino! spusuți-am odată;
Iată și acum îți spui,
Că de loc cu cale nu-i
Tu în poră se te pui
Cu Dorina; și ea-i fată
Se desfata
In oglinda ei din cuiu!“

Sora ta ca mai nainte
Tot copilă e și-acu,
Dac'odată ea putu
Se-ți greșescă, iart'o tu!
Ești mai mare; fi cuminte!
Ia aminte
Ce ți-am spus! auzi ori nu!?

„Mamă! ăce Lina 'ngrabă,
Tot Dorinei îi dai drept
Nici n'astepti să mă îndrept
Ci mă dai tot înderept.
Asta, ăeu, e slabă treabă
Toți m'ntrebă
Cum de nu mă mai descept?“

„Dacă cresce 'nerâng o flóre
Pentru-ce se n'o rup eu
Noiu fi dór' tot traiul meu
Eu cea mai cuminte, Dău!
Fată nu-i s'o las sub sóre
Se-l însóre
Pe Sorin, când eu îl vreu!..“

P. O. Bocca.

Castelul din Carpați.

— Roman de Jules Verne. Traducere de Victor Onișor. —

(Recensiune.)

— Cetit ai romanul lui Jules Verne, cel tradus de Onișor?

— Castelul din Carpați?

— Da!

— Nu l-am cetit.

— Cum, că dóră-l ai; eu ți l'am comandat, când mi-am comandat și mie.

— Da, mi l'ai comandat și mi-l'ai dat, dar când vream să-l cetesc — ia-l drace, de ai de unde! Te miri ce prieten l'a luat și a uitat să mi-l deie. Acum l'aș reclama, dar dela cine?

— Nu-i nici o supărare, ai venituri destul de bune, scrie la »Tipografia Tribunei« din Sibiu, și-ți vine alt exemplar.

— Dar rogu-te, merită să-și deie omul banii pe el și să-și strice ochii cetindu-l?

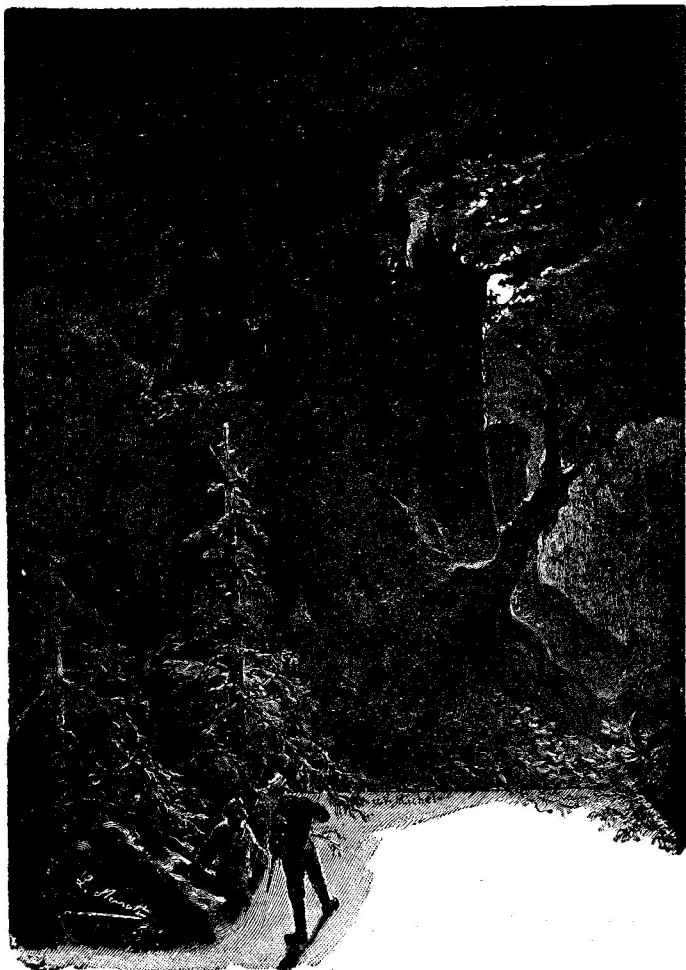
— Merită, da, că dóră Jules Verne nu-i scriitor de tóte zilele, ér Onișor l'a tradus astfel, de ai jura că-i original românesc.

— Hm! En schiteză-mi conținutul lui și de voiu vedé că merită, tot atâta-i, îl mai comandez odată și-l cetesc, de nu cumva îmi vei împrumuta tu exemplarul t'eu.

— De împrumutat cărți, nici poveste mai mult; cărțile le iau pretenii împrumut să nu le deie mai mult. Sciu din pățite. Fără, ca să te convingi că merită să-l cetesci, ți-oiu schița cuprinsul lui, ci numai fórte pe scurt, că pe lung este el tipărit, comandéză-l și cetesce.

Castelul din Carpați e un roman din viața poporului român din Ardél și este divis în XVIII părți.

In partea I ne face cunoscuți cu ciobanul Bucur din Mătesci, o comună românescă din munții sudvestici ai Ardélului. Ni-l în-

In zarea depărtată a orizontului, cam în depărtare de o milă, se vedeau umbrele unui castel. (Pag. 6.)

fățioșază cu turma lui, de pare că-l veđi înaintea ochilor. — Apoi face o descriere fugitivă a Ardélului, »acéstă patrie vechie a Dacilor, cucerită la începutul vécului al doilea al erei creștine de împératul Traian... care a rămas (în fine) patria comună a diverselor popóre ce o locuiesc fără a se contopi unul într'altul: Români, Unguri, Sécui și Sași.«

După aceea reia firul și ne descrie mai deamănuntul pe ciobanul Bucur, care ar puté servi de model orî-cărui pictor, și care se sculă să-și ducă turma spre staul, dar mai întâiu privi cu luare aminte într'o anumită direcție, și dișe clătind din cap:

— Castel vechiu! Castel vechiu! De geaba stai așa mândru acolo! Mai ai trei ani și esci gata: fagul t'eu nu mai are decât trei crengi! Veđi că în zarea îndepărtată a orizontului, cam în depărtare de o milă, se vede umbrele unui castel.

Uite ici! Parcă'n natură-l veđi, nu în tip, așa e de frumos executat.

Aci urmăză Verne a descrie credulitatea poporului nostru, care așa este aievea, după-cum el ni-o descrie; după aceea întâlnirea lui Bucur cu un jidan colportor, dela care cumpără un ocheon și prin el póte deosebi fumul eșind din castelul cel vechiu, ceea-ce cu ochii liberi n'ar fi putut face.

In partea II a romanului ne descrie castelul din Carpați al familiei Gorț, despre care nimenea nu scie ce artist cutezător l'a edificat, dacă nu cumva meșterul Manole, cel atât de glorios cântat în legendele românesce, și care a edificat la curtea de Argeș renumita biserică a lui »Rad Negru Vodă«. Apoi descrie pe ultimul membru al familiei Gorț, pe baronul Radu, om escentric, care în etate de 20 de ani rămânând singur și avénd o patimă nespūsă pentru musică, ia lumea în cap, cutrieră centrele lirice ale Europei. Ómenii din satele învecinate îl țineau de mort, ér despre castel cred că-i pustiu, orî locuit póte de duhurî necurate. Gróza ómenilor! Cu deosebire după-ce cu ajutoriul ochianului zări Bucur fumul eșind din castel.

In partea a III a romanului facem cunoscință cu satul Mătesci și cu notabilitățile lui »dascălu Petrică, primariul Colțu, fata lui, Măriuța, logodnicul ei Niculiță Stan (Niță) și doctorul Părăian. Sunt minunat descrise aceste personaje: cei mai dinainte fórte creșători în superstiții, ér doctorul fórte puțin creșător în așa ceva, care se lauda că:

»Pe mine nu mult ar trebui să mă róge cineva, ca să merg să cercetez aceea vizunie veche a vóstră«, adecă castelul cel pustiu.

In partea a IV. Ne face cunoscută deosebita frică a sătenilor din Mătesci, după descoperirea faimei cu fumul din castel. Presupunerea că numai Necuratul póte și-a făcut foc de fierbe fermecile. Pacostea ce se urmeze din aceea. Jidanul Ionas, cărciumariul satului, care-și porecli-șe cărciuma »Regele Matia«. Descrierea acelei cărciume. Intâlnirea fruntașilor în cărciumă. Hotărîrea de a trimite acolo vizitatori. Pădurariul Niță se deobligă de bună voie, pe doctorul Părăian pun fórte morale să plece și el.

Amenințarea secretă: »Niță Stan, nu cumva să mergi la Castel! Să nu mergi, că ai s'o pățești réu!«

Partea a V. Gătirea de cale. Plecarea. Descrierea călătoriei. Ajungerea la pórtă castelului.

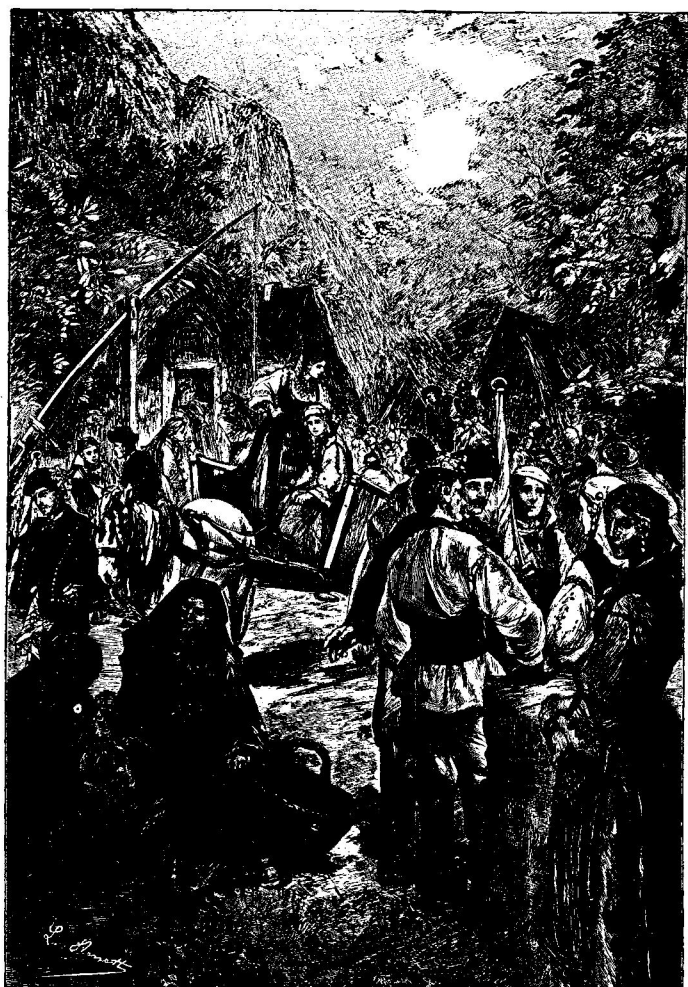
Partea VI. Nóptea sub ruine. Frica doctorului de spirite, că era Marți séra. Energia românului Niță Stan, urcarea lui pe lanț și căderea lui.

»Stăi, Niță stăi!» (Pag. 98).

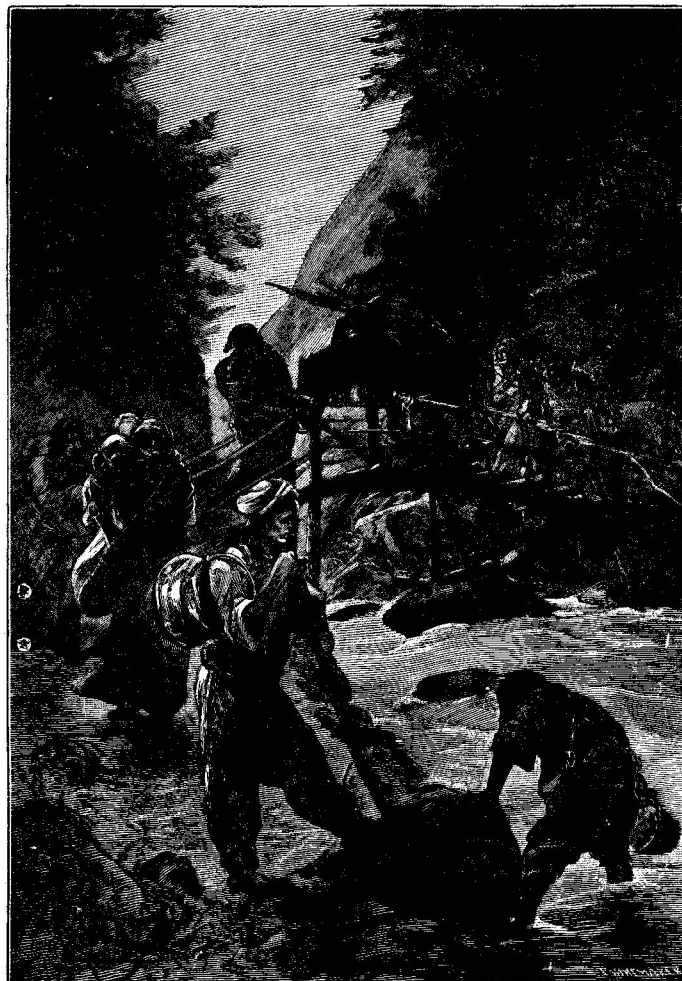
Uite ici, cum urcă Niță pe lanț, cu pușca'n spate și cum rămâne doctorul uimit, desperat privind la el!

Partea a VII. Neliniscă în sat după plecarea celor doi. Tîrgul de fete. Reîntorcerea în sat. Niță amețit. Povestirea doctorului despre călătoria lor.

În fiecare an, în ziua de Sîn-Petru se începe „tîrgul de fete“ (pag. 106).

Partea VIII. Spaima locuitorilor după descoperirile făcute de doctorul. Fuga țiganilor. Sosirea alor doi călători turiști: Emil Telesco, boier din Craiova și servitoriul lui, Costache. Povestirea cu ei. Încercarea lui Emil de a dovedi sătenilor, că sunt predominți de frică. Descoperirea sătenilor, că castelul cel părăsit a fost al baronului Radu de Gorț.

„Câteva familii de Țigani au și plecat, numai să nu fie în apropierea castelului“ (Pag. 119).

Partea IX. Aci ne face cunoscuți cu familia boierului Telesco din Craiova; Copilăria lui Emil, viața familiilor boeresci. Călătoria lui Emil prin Europa. Cunoșterea cu cântăreța Stilla. Decisiunea de a se căsători cu ea. Savantul Orfanic, care mereu își sfarmă capul cu invențiuni și patronul lui, baronul Radu de Gorț. Mórtea Stillei pe bină.

Partea X. Morbul lui Emil pentru pierderea Stillei. Întorcerea lui în Craiova, ca după cinci ani să reîncepă călătoria în Ardel, unde au trecut pe la defileul pasului Vulcan. Ajungerea lui în Mătesci. Convorbirea lui cu Niță. Auđirea romanței în odaia dela Regele Matia.

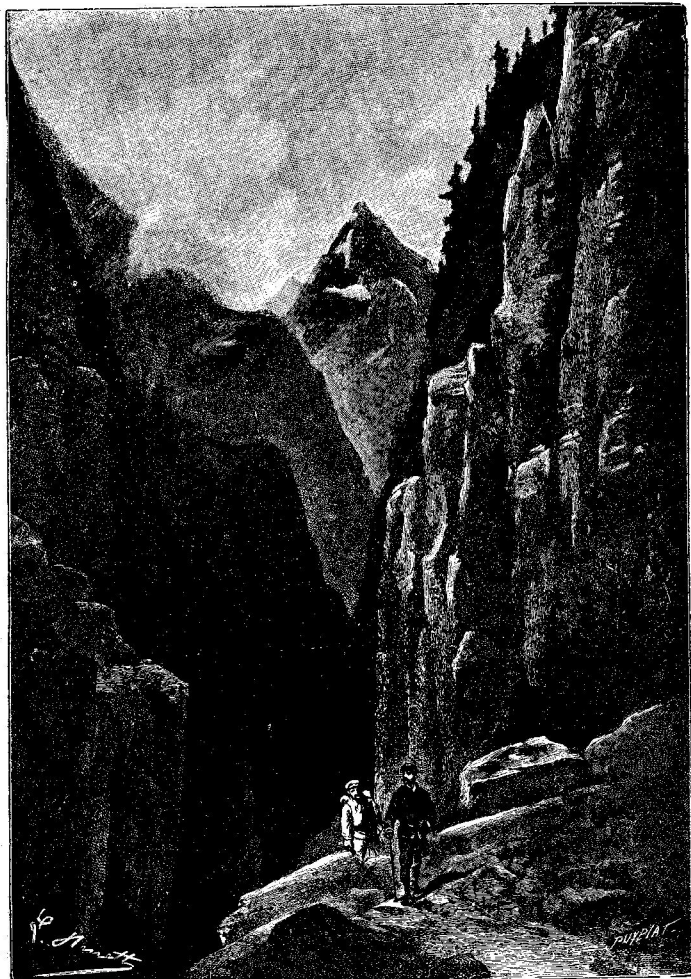
Partea XI. Plecarea boierului Emil din Mătesci. Ajungerea sub castel. Vederea Stillei.

Partea XII. Planul de a o răpi din castel. Se desparte de servitor. El rămâne singur. Intră în castel și rămâne prinsonier.

Partea XIII. Descrierea internei castelului. Prinsonier în celulă. »Iși alipi urechia de ușă, și asculta, reținându-și respiraerea, spre a auđi sgomotul unor pași ce se apropiau. Și atunci ér îi veni la urechi melodia plângătoare, ce o auđise și când durmia în sala cărciumei din Mătesci, și era vocea Stillei cea binecunoscută lui din Italia.

Partea XIV. Conține umblările lui prin coridórele castelului să afile pe Stilla, pe care o ținea viie, furată de Radu din Italia și adusă aci, dar — nebună de desperare. — Aflarea capelei ruinate, unde Orfanic face scrutări științifice, și unde întră și baronul Radu de Gorț.

Partea XV. Dialogul între Orfanic și Radu de a arunca castelul în aer și ei a fugi, că sunt tradați de servitoriul lui Emil. Explicarea fenomenelor. Decisul plecării lor. Orfanic pleacă cu înțeleșul să ascepte pe Radu în Bistrița, de unde vor apuca lumea

» ... au trecut pe la defileul pasului Vulcan«. (Pag. 160.)

în cap amândoi. Radu rămâne să mai audă odată pe Stilla cântând.

Partea XVI. Intrarea lui Emil în casa tănuită a lui Radu unde avea fonograful și tipul Stillei.

Partea XVII. Efectele exploziunii: Radu mort. Emil leșinat se trezesc nebun.

Partea XVIII. Arestarea lui Orfanic și descoperirile lui cum a prins în fonografe unele bucăți mai alese ale cântăreței Stilla;

apoi artificii de optică, cu ajutorul căruia o și vedea pe Stilla în mărime naturală, cum fusese în teatrul dela Șan-Carlo. Emil fu dus la Craiova, unde cu timpul s'a vindecat. Spre încheiere: Nunta Măriuței cu Niță Stan.

»Își alipî urechia de ușă, și asculta, reținându-și respirația«. (Pag. 208.)

Acesta e cuprinsul foarte pe scurt schițat al romanului „Castelul din Carpați“, roman care are meritul de a oferi cititorului o distracție plăcută și o instrucție folositoare. Deci, pune-te și ți-l abonează de nou și-l cetesce, dacă nu l'ai știut ferî de prietenî pe cel ce ți l'am adus eu. Eu îl trimit al meu la compactor s'el lege, că merită, fiind și exteriorul lui chiar atât de plăcut ca și cuprinsul, și fiind și bine ilustrat va servi de suvenir urmașilor mei. Așa fă și tu amice!

r.

De când....

De când am strîns-o de mînă
E chiar ca o jucărie
Pe sine nu e stăpînă...
Dar n'o s'ă-mă fie nici mie...

Antoniou Popp.

Orî cât....

Soției mele.

Orî-cât de mîndru ne lucesce
Pe ceriu frumoșa lună
Cu tine nu se potrivește,
Ea nu-i atât de bună.

Orî cât de mîndră fie o flóre
Din câmp orî din grădină,
Mai candidă, mai iubitóre
Ca ea, escî tu Iustină.

Antoniou Popp.

Cum se fotografăm.

Ađi, când lumea este năpădită de tot felul de arte, sporturi; când progresăm la fiecare pas și pre fiecare ăi vedem lucrări nouă, invențiuni mai ingenioase, nu va fi chiar rău, dacă ne vom nisui și noi a ține paș cu lumea din afară, arătând lumii ceea-ce putem și ceea-ce scim și pre aceste terene, ca să se convingă că nu numai literatura lirică, dramatică, științifică a ajuns la noi în flóre, ci noi nu suntem străini nici de ceea ce — după exprimarea falsă francesă — e modern.

Nu dubitez că se vor afla puteri distinse, pene dextre, cari pre acest teren vor presta opere de valóre, dar mă încred în bună-voința publicului, atunci când scot la ivélă acest op, ca o slabă „primă încercare“, pre acest teren în literatura noastră, a cărei edificiu va fi numai cu atât mai pompos și cu atât mai splendid, cu cât vor fi mai numéroiș muncitori, cari nu vor pregeta a grăbi cu petricelele adunate prin ostená lor spre a le pune la dispoziția marelui arhitect literar.

Sunt mulți — o sciu din propria experiență, — cari bucuroși s'ar fi ocupat cu arta de a »fotografa« (»posa«), dacă nu i-ar fi înfricat aceea idee falsă, că a fotografa este posibil numai aceluia, care este desemnător escelent. Trebuie să mărturisesc, că această părere este aprópe generală, dar ea este cu totul greșită. Pentru ca cineva să pótă deveni un amator al artei frumoase fotografice, nu are lipsă de cunoștințe de desemn, ci îi trebuie prima linie voință, apoi puțin gust estetic și un aparat fotografic; celelalte „se fac de sine“ cum ăice povestea.

Menirea opului de față este chiar aceea; a pune în mâna cetitoriului un îndreptariu întogmit astfel, că dacă va urma cu acuratețá îndrumările și instrucțiunile aceluia, să fie în stare a se delecta în fotografie executate perfect de el însuși. Spre rezolvarea acesteia, mă voi nisui, întru cât cadrul îngust imi permite, a presta un elaborat scurt, dar pre cât imi va sta în putere bun.

Tot începutul e greu. ăice proverbul, și acesta mă mai mângăe, căci sper. că criticii în recenziunile lor vor fi cu cosiderare la împrejurarea, că această încercare e prima.

I. Lumina solară și efectele ei.

Dacă privim la sóre, observăm pre ușor, că rațele aceleia se răspândesc în tóte părțile în forma unui glob de rațe infinit de mare; el prin urmare își trimite lumina, icóna sa, în tóte părțile. Dar să ne restrîngem; să luăm o luminare, acesta aprinsă în o chilie în dimensiuni mai mici face întogmai aceea ce sórele face „engros“. Și că ea încă-și trimite lumina, icóna sa, în tóte părțile, ne putem convinge fórté ușor prin un esperiment simplu. Să luăm o tablă netransparentă, (d. e. o tablă de lemn) să o aședăm înaintea luminei și în dreptul luminării să facem o găurice mică în tablă, apoi în dreptul acesteia să ținem o cólă albă de hârtie; ne vom convinge, că pe hârtie ni-se va aréta imaginea luminării, dar întórsă cu capul în jos.

Dupăce acest fenomen fú observat, s'a făcut proba, că óre nu s'ar puté regula mărimea imaginii obținute, și — apropiind, sau depărtând cóla — au ajuns la rezultatul, că se póte, dar cu cât e imaginea mai mare, cu atât este mai neclară. Problema proximă fú deci a obținea imaginii cât mai clare.

Acésta se întemplă, dacă la spatele gaurei aplicăm o linte de sticlă. Imaginea obținută astfel e cu mult mai fidelă. Să ne închipuim acuma o ladă mijlocie, în laturea dinainte să facem o gaură și să o provedem cu o linte de sticlă, păretele opus să-l înlocuim cu o sticlă semitransparentă. Dacă vom depărta sau apropia această sticlă vom observa, că ni-se arată când mai clar, când mai puțin clar imaginea obiectelor, cari se află înaintea linte. Acésta este basa, esperimentul fundamental, al camerei fotografiei.

Prin acésta vedem, că suntem în stare cu ajutoriul unei linte de sticlă (pre care o numim *obiectivă*) și a rațelor de lumină; a obținea imaginea orî-cărui obiect sau regiune ce voim.

E însă lucru evident, că imaginea este legată de loc; îndată ce ne înturnăm cu *camera*, imaginea dispare, pentru a face loc, alteia, ér dacă obiectiva o acoperim cu un capac (*capacul obiectiv*), atunci nu mai obținem nici o imagine.

Acésta împrejurare dădu ansă ómenilor a cerca un mod, prin care imaginea obținută să pótă fi fixată pre sticlă, adecă să rămână acolo stabilă.

Acésta s'a și întemplat și ne succede cu ajutoriul *rațelor chemice* (ale luminei), cari au capacitatea de a descompune unele corpuri din punct de vedere chemic compuse.

La început deci se foloseau *place* (table tăiate în mărimi diferite, pre cari dorim a obținea imaginea, respective fotografia) argintate, sau chiar de argint obduse cu un strat subțirel de colodium-jodat. Aceste place le mueau în o soluțiune de nitrat-de-argint, prin ce se obținea o suprafață de argint-jodat. Acésta trebuia espusă, încă până era umedă, efectului luminei, ceea ce fú cam greu și se pretindeau cunoștințe speciale și cu deosebire acésta fú pedeca pentru carea »fotografarea« nu s'a lătit în public, ci a rămas o știință, carea pretindea pregătiri speciale. Pedeca însă s'a înlăturat cu întroducerea *placelor uscate* și obduse cu *bromură de argint*. Astăđi prin urmare, cine doresce a fotografa nu mai are nevoie a să chinui cu prepararea placelor, nu-i mai trebuie un atelier provédut cu nenumérate utensilii și chemicalie, cari să recer la pregătirea acestora, căci aceste place le capătă gata.

Dacă punem deci în locul sticlei semitransparente o placă pregătită astfel (placă sensibilă), atunci lumina carea o reflectéază asupra aceleia un obiect óre-care, după intensitatea mai mare sau mai puțină, va produce o soluțiune inoleculară mai mare sau mai mică în nexul ce există între atomii bromurei, astfel, că dacă placa o punem în o fluiditate, carea pre cale chemică se disólve atomii în proporțiunea efectului luminei, adecă dacă o băgăm în o scaldă numită *desvoltativă* (germ. *Entwickler* franc. *développeur*), atunci obținem imaginea respectivului obiect, carea trebuie încă fixată. Ficsarea se întemplă cu *Natrium hyposulfid* sau de comun numit *sulfid*. Acesta disólve bromura de argint, fără de a atinge părțile, cari în urma efectului luminei s'au fost redus. Obținem deci o imagine în carea părțile luminoase ale obiectului sunt mai *negre*, éră umbrele sunt mai *transparente*. Acésta imagine se numesce imaginea sau posa *negativă*, cu a cărei ajutor — precum vom vedea — obținem atâte copii positive (cari sunt întocmai ca obiectul original) câte numai voim.

Vedem dară cum cu efectul luminei suntem în stare a obținea o imagine fidelă, a orî-cărui obiect, vedem că cu ajutorul efectului fisic și chemic al rațelor de lumină suntem în stare a eternisa nu numai persónele aparținátore familiei noastre sau amicii noștri, ci și peisagiurile țerei și ținuturilor noastre minunate.

Făcând cunoștință în liniamentele principali cu acele efecte ale luminei, cari ne privesc din punct de vedere al fotografiei, se trecem la cunoșcerea diferitelor aparate cu ajutoriul cărora putem executa faptice cele védute pre scurt în capitlul present.

2. Aparatul fotografic.

Aparatul fotografic este o *cameră* perfecționată din lada primitivă, carea am adus-o drept esemplu în capitlul prim. După modul de întrebuintare al acestuia deosebim *aparat de stativă* și *aparat de mână*.

La început erau numai aparate de stativă, din care causă în descrierea noastră încă vom tractá mai întâiu aparatele de stativă și apoi aparatele de mână numite în de obște *camere portative*.

3. Aparatul de stativă.

Aparatul fotografic constă — fie de stativă, fie portativ — din *camera*, care nu e alt ceva decât una cutie închisă de toate părțile, care eschide toate razele de lumină dintre *obiectivă* și placa sensibilă.

Acésta cutie nu e din lemn, ci de regulă din pânză obdusă cu materii nepenetrabile sau din piele, împăturată în forma unui foiu ca se fie posibil a micșora sau mări depărtarea dintre *obiectivă* și placa sensibilă. In *fig. 1*. Acésta cutie ni-se prezintă la *a* în formă

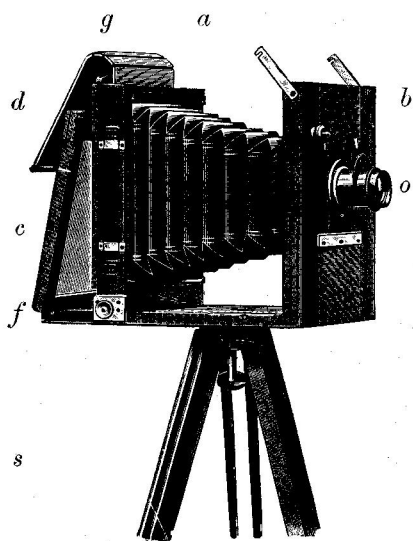

Fig. 1.

care e închisă *cassetta* cu plache. — Intreg pãretele posterior este astfel aședat, încât cu ajutoriul *șorubului f* se pôte mâna mai aprópe sau mai departe de câtrã pãretele anterior fix. Intreg aparatul, este aședat pre o *stativă s*, carea de regulă constã din trei picióre, cu ajutoriul cărora putem da aparatului poziția carea o dorim.

Aparatele de stativă sunt diferite.

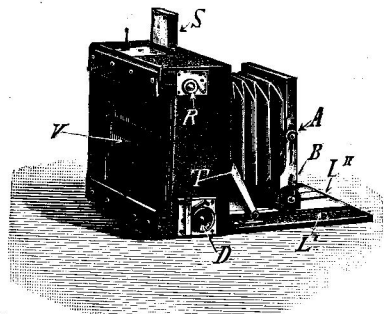

Fig. 2.

Sunt provădute cu o mulțime de întocmiri precisătore și de comoditate. Aparatul *fig. 2* ne prezintă d. e. un aparat de stativă, care e fôrte ușor, provădut cu toate anexele necesare și o *șcală*, carea ne pune în poziția a precisã *fără a ne folosi* de sticla de vizat; ér pentru a sci că ce avem pre placă ne stã la dispo-

siție o linte de vizat *S*. — Camera aparatului acesta (numit »Favorit«) este duplă, așa că ne permite o duplă întindere, ceea ce ne pune în poziția a o putea întrebuiță și la înmãiri, *fig. 3*.

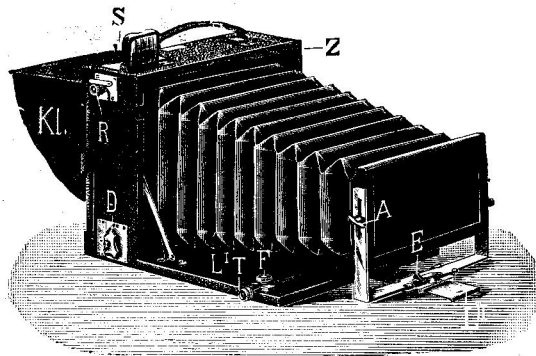

Fig. 3.

Un aparat special pentru călătorie și mai cu samă pentru bicicliști ne prezintă *fig. 4*. »Favorit, model V.«

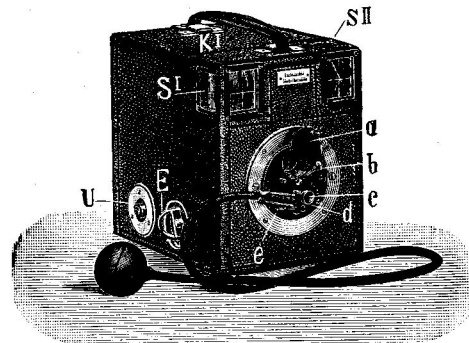

Fig. 4.

Acesta cuprinde spațiul minim, e întocmit pentru casete de metal format 13 : 18, e elegant și pãretele anterior este astfel întogmit, încât putem face și fotografiu stereoscopice. Fiind com-

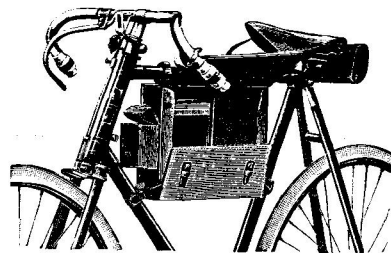

Fig. 5.

pus la olaltã el cuprinde abia locul unei cărți mijlocie și împreună cu 6 casete aședat în o tașcă se pôte, pune în rama bicicletei *fig. 5*, fără a încomoda pe biciclist, sau a-l îngreuna simțitor.

(Va urma.)

De când ȃdice mãța „Tatãl Nostru“.

— Legendã din popor. —

Orî de câte orî prinde mãța vre-un șorece și vrea se-l mãnce, acésta mãncare o însoțesce întotdãuna de un feliu de mornãit închis și neînterupt, pãnã când sfêrșesce cu mãncatul. Poporul spune, cã atuncia mãța ȃdice: Tatãl nostru. Ètã ce crede poporul, cã decãnd ȃdice mãța acésta rugãciune.

Ci cã, odatã, de mult, se furișasã un șorece mititel, într'o cãmãruță, plinã cu feliu de feliu de bucate, atras de bunele mirosuri ce veneau de acolo. Dar uite pozna! O mãța, care ațipea pe un scãunaș, lângã un sac cu fãinã, îl auđi țîțãind și sãrind asupra lui îl prinse. Șorecelul cuprins de frica mortii; își cetea sfîrșitul din ochii cei aprinși ai mãții; de iertare nu putea fi vorbã, mãcar cã mult de tot și în feliurite chipuri se rugase micul șorecel de mãța, ca sã nu-l omóre — ea rãmase neînduplecatã.

Atunci cãrcã șorecelul sã înșele mãța.

„Ved“ ȃdise el, „cã esci mai puternicã decãt mine, și cã nu vrei șe-ți faci milã cu mine, fãrã vrei se mã mãnci, pentru cã am lãcomit și eu la nesce fãrãmãturi din bunãtãțile de aici, dar uite

veđi, pãcat esci de nemilcã, pe atãta esci de pãgãnã la nãravuri; Tot creștinul mai înainte de ce s'ar apuca se îmbrace din bucatele ce i le-o rënduit Dumneđeu, își face sfãnta cruce și ȃdice Tatãl Nostru, numai tu vrei se prãndesci așa de pãgãnesce, fãrã ca se te rogî mãcar la Dumneđeu Sfãntu.“

Mãța s'o simțit rușinatã, cã într'atãta își uitasã se-i mulțãmescã lui Dumneđeu, lasã șorecelul din gurã, și smeritã prinse sã-si facã cruce și sã ȃdicã: Tatãl nostru. Atunci șorecelul, cum se simți era slobod, odatã fugi pe sub scaun și ieși prin crepãtura uși afãrã. Atunci, mãța nãcãjitã s'o jurat, ȃdicãnd: „Lasã numai cã de te-oiu prinde era, apoi oi ȃdice eu rugãciunile pe cãnd oi mãnce din tine.“

Și de atunci începãnd, orî de câte orî prinde mãța vr'un șorece, nu uitã se ȃdicã Tatãl Nostru — dar cu gura plinã — pe cãnd mãncã din el.

Auđitã în comuna Șard, (l. Alba-Iulia.) Enea P. Bota.

DIN ALBUMUL NOSTRU.

Alexandru Roșu.

Portretul cu care înfrumșetăm această pagină din Revista noastră Ilustrată, reprezintă pe unul dintre puținii noștri conaționali, ce s'a dedicat pe cariera artelor frumoase.

Dl Alexandru Roșu, escelentul fotograf din Bistriță, a cărui nume l'am amintit și în broșura trecută la colona din Albumul nostru e persoana, ce reprezintă acest portret;

El s'a născut în Bistriță la anul 1854.

Și-a făcut studiile la gimnasiul din Bistriță și Năsăud, ca student încă s'a distins între colegii sei prin frumoșele desemnuri ce le executa cu multă precisitate și pentru care studiu arată o pasiune și un talent deosebit.

De aceea tatăl său, carele se află în serviciu polițienesc un om foarte de trebă, încredințat pe micul Alexandru renumitului fotograf de atunci Koller din Bistriță spre a face din fiul său un fotograf.

Planul n'a fost greșit, căci micul Alexandru, carele după-ce mai făcu o praxă de mai mulți ani pe la unii din cei mai buni fotografi din străinătate, a devenit un măiestru în fachul său admirat nu numai de ai noștri, ci chiar și de străini.

Dl Alexandru Roșu astăzi are frumosul său atelier fotografic în Bistriță *Piața-principală Nr. 22*, și nouă Românilor ne face mare cinste cu lucrările sale admirabil executate.

Alexandru Roșu.

Cu ocasiunea pertractării procesului memorandumului, și altor procese în chestia națională, dl Alexandru Roșu a fost acela, pe carele l'a invitat frunțașii noștri naționali, spre a eternisa unele acte prin susceperii fotografice, de cari a compus mai multe tablouri, așa: Vandalismul dela Turda, Românii la Dobrițin, Conferința națională, Tabloul martirilor și alte multe.

Afară de fotografie e și un desemnator excelent, pentru care la Esposiția română din Sibiu a fost distins cu Diplomă de onoare. Și este și un pictor bun în arta bisericească. Lucrările sale de pictură se pot vedea la mai multe iconostase bisericesci de prin ținutul acesta și sunt laudate de public.

Fiind încă om tânăr, sperăm de a vedea încă multe lucrări executate de dînsul, de aceea rugăm pre înduratul D-șeu să-l țină mulți ani încă în mijlocul nostru.

Din suta luminilor.

(Urmare.)

Smerit și cu capu-n pământ bate preotul (bătut și el de toate necazurile vieții) bate ȃic la ușa Prea măritului seu superior.

E primit cu o privire întrebătoare.

— Am venit Prea mărite Domnule. (orî cum îi va ȃice) am venit se depun la picioarele Prea Mărit D-Vóstre espresiunea celui mai sincer devotament și se-mî esprim admirațiunea față de înaltele virtuți ce Vê caracteriséză și cari fac fericită o nație. Mă plec înaintea mărimii Prea mărit D-Vóstră și Vê rog se mă considerați de cel mai supus serv și admirator și . . . etc. etc. multe încă — dar nu suferă nici hârtia.

»Cel mare« suride. Cât de bine cade lingușirea! . . . Dar ce vorbesc de lingușire? . . . dór e vorbă de sincer devotament. etc.

»Cel mic« suride și el . . . sci, un suris ce s'ar putea asemăna cu bătutul din códă al cățelușului, ce vine pe la spatele stăpânului, și se gugulesce . . . dar rămâne neobservat.

— Primesc, — ȃice în sfêrșit „Cel mare“ — încruntând sprâncena, — ca și când veȃi Dómne cine scie ce vorbă cumplit de minunată o sê scótă. — Primesc espresiunile de dragoste ce-mî păstrezi și te asigur de Inalta Mea protecție. Orî de câte ori vei avea drept, poți apela la Mine — dar regret, numai în cauze drepte. Adevêrul frate, adevêrul mai pre sus de tóte! —

Și „Cel mare“ se 'nfócă. Cum se nu? El lucéfărul dreptății.

Și „Cel mic“ pare orbit de atâta strălucire, — oftéză odată ca și răpit — își caută cuvinte prin cari se exprime ceea ce simte, dar le găsesc cu greu. De când e la sate a uitat se complimenteze.

Totuși . . . de odată buzele îi tremură de emoțiune. Inima i svêcnesc de stă sê-și rupă pieptul — pulsul la têmple și mâni bate mêrunt . . . Nó lume! veȃi acum se ascultî, pregătesce-te!

— Prea Mărite Domnule! (orî cum îl intituleză) Prea mărite, Domnule! . . . Dar face o paușă, căci vede că n'o nimeresc. I vine în minte o poesie de alui Scrob, ce o cetea prin seminar și care sună „cam așa“ — „mî se pare“.

Luați razele din sóre,
Și ca florî le împletîți,
Și din stele lucitóre,
Ochîi îi alcătuiți!

Luați colorî din auroră,
Și din rose și din crin
Faceți față, faceți buze,
Faceți brațe, faceți sin.
Și vê jur că nici odată,
N'o se scóteți lămurit,
Chipul prea frumoșei mele
Estui ânger mult iubit!

Dar nu se chiar nimeresc. Colo-i vorbă de iubită, — ici de Prea Măritul . . . acum i acum . . . dar necazul te învață.

Incă odată deci: Prea mărite domnule!

Ar trebui se iau colorî din auroră și din rose și din crin, pentru ca se Vê descriu frumșeța sufletului ce poședeți; ar trebui se caut prin stele meteorul ce strălucesc în nóptea și somnul ce cuprinde scumpa mea națiune, . . . ar trebui ah! . . . ar trebui se iau sórele de pe cer și se-l straplânt pre acest glob de tină ce-l numim pământ, . . . pentru ca sê . . . pentru ca se pun un sóre lângă sóre, lângă Prea mărit D-Vóstră și atunci, . . . dar ce ȃic? nici atunci nu aș putea descrie mărimia faptelor vóstre bi-

nefăcătore sevășite față de noi toți, — de noi fiii credincioși ai Prea Mărit D-Vóstră.

Ah! acum a sfârșit, — dar îl năpădesc sudorile și regretă că nu l'a aușit preotésa de acasă.

Dacă nici acum nu ar fi îndestulită cu popa ei, apoi... apoi... pace bună.

După emfasa asta, ce credeți că face „Cel mare“? Erumpe dór în hohot? . . . nu.

Convins până în cel mai intern și mai întunecat colțisor al măritului său suflet despre adevărul celor dișe mai asigură încă odată pe „Cel mic“ de Inalta sa grație.

Și când cel mic, plecat până la pământ spune, că pre lângă cea spuse mai sus, ar avea o nespuse de umilită rugare și anume: Considerând că are 9 copii, din cari 7 is la școlă; considerând slaba lui dotațiune și considerând cea mai mare și mai momentósă considerație, că adevă unu din pruncii sei e primus-eminens — considerându-le diș aceste și socotindu-le cutéză a se rugă de „cel mai mic“ stipendiu dat în concurs . . .

„Cel-mare“ se face serios, — îl năpădesc gândurile și într'un târziu își aduce aminte, că stipendiul s'a conferit fiului spectabilului domn jude-regesc Negreiu, care cu plata ce o are nu-și pôte ținea familia de 4 membri la înălțimea rangului ce are etc. etc. dar cu altă ocașiune . . . („Cel mic“ gândește: las'o focului ocașiune) va fi mângăiat.

Dar „Cel mare“ totuși nu lasă nemângăiat pre „Cel mic“, ci i spune fórte frumos și limpede. — că copilul d-sale cum a trăit până acum în nēcas și sārăcie, și de aici încolo o mai pôte duce — că îi dedat cu greul vieții. Cei dedați însă cu „binele“ se simt mai réu, când ajung la nēcas etc. etc. Sciți D-Vóstră.

Și . . . tēemplele bietului preot nu mai bat așa mērunț. Inima își are pulsațiile ordinare, uită și de Scrob și de colorile aurorei și nu gândește decât la lacrămile preotesei când va sosi acasă.

Dar ce se mai și diș? Inainte de a merge acasă dá pe la un hotel se îmbuce ceva. Pe masă, o gazetă de a noastră. O ie în mână . . . cetesce:

„Încă decând sustă biserica noastră — scaunul (aici e vorbă de scaunul care-l ocupă „Cel mare“) nu a fost ocupat de o personă mai vrednică, mai deștéptă, mai cinstită și mai îndurătore ca Prea Mărit D-sa (aici numele celui mare) etc. etc.

Cătă ticăloșie! suspină bietul popă!

Și-a uitat sēracul, că mai nainte însuși lua în ajutor pe un soldat — pe gentilul Scrob, numai se pôte ridica mai sus pre cel ce prea sus era deja, — până a nu se mai nēsui și el se-i ridice pedestal.

Dar suntem la sfērșitul seclului luminelor. Așa se vede că se sērșesce și lumina!

— Se mergem mai departe?

— Cum se nu!!

(Va urma.)

Țeraniî noștri.

Comunele românești din jurul Sibiului, sunt locuite de ómeni fórte cum se cade, curăgioși, harnici, iubitori de neam și bunî conservatori ai datinilor străbune.

Portul lor cel frumos îl sustin și cultivă cu mare scumpătate, de aceea sunt și prețuiți, lăudați și stimați din tóte părțile.

Însăși Regina României i-au onorat cu distincțiunea de a-și comanda din acelea părți un costum, pe carele îl pörtă cu mândrie.

Ilustrațiunea noastră ne presentă o drăgălașă țerancă din jurul Sibiului în simplul, dar frumos și curatul ei port adevērat românesc.

Poesii poporale.

Frunđă verde de cicóre
Duce-m'aș în ședătóre
Sē ved mândra ce-a lucra
Și cu cine va șede
De-a șede cu un urît
Bag'o Dómne în pământ
De a șede cu un frumos
Cum frumos și măreș
Dă o Dómne'n pădureș.

Fóit verde schinteută
Nu's fete ca și'n Bistriță
Cu ochi negrii ca neghina
Gură dulce ca smochina,
Inalte și sprēncenate
Gingășele și curate
Și spre dragoste plecate.

Dusute ai bādita dus
Pe valea Bistriții'n sus
Și nimica nu mi-ai spus,
Nici de scire nu mi-ai dat
Pîn-ce bade mai lāsāt;
Nui bai bade fă ce-i sci
I-o la tin' n'oiu mai gândi
Făr' cu altu m'oiu iubi.

O Sēlișteană.

Bibliografii.

Frumoasa Revista ilustrată enciclopedică „Gazeta Săténului“ ce apare în Bucuresci sub direcțiunea dlui Constantin C. Datculescu, de două ori la lună, la 5 Februarie a eșit cu următorii cuprins bogat: „Anul nou al Revistei, direcția Gazetei Săténului Sonet (poesie), Radu D. Rosetti; Pe Dunăre, A. Vlăhuță; Spiru Haret, Gazeta Săténului: Toastel, S. N.; Sănătatea, S. Neculcea; Schițe din Tergoviște, Smara; Beția e vătămătoare sănătății, Dr. Negrescu; Insectele ca răspînditoare de boli, N.; Adêncurile poporului, S. Teodorescu; Cronica agricolă, D. Chirilean; Alta Doina, Ioan Gornu; 100 de ani, Revistă istorică națională a secolului al XIX-lea. I. L. Caragiale; Ce urmărește?, Lascar Veniamin; Datoriile statului față cu descoperirile Bacterologiei, Dr. V. Babes; Marea manifestație pacinică din 1900: Palatul electricității și castelul apei; Suneta cea mare de la 1900, Reportor; Ancheta agricolă, * * *; Câteva cuvinte despre microbi din jurul omului, Dr. N. Manolescu; Cultura practică a sparanghelului, L. Perret; Ghiță Vodă, domnul Moldovei (piesă teatrală). Feliurimi: Badea George Cârțan; Progresele asociației agricole în Belgia; In folosul victimelor, crimelor și accidentelor. Ilustrațiuni: Tipuri de la țară; Palatul electricității și Castelul apei dela expozițiunea din Paris la 1900. Lucrarea marei lunete din 1900. Lunetă dela expoziția din Paris la 1900. Badea Gheorge Cârțan. Două planșe în mai multe colori: M. S. Regele României cu micul principe Carol. Spiru Haret, ministru cultelor și instrucțiunei publice.

Retorica și carte de cetire de prof. G. Pletos și I. Gheție, întogmită în conformitate cu planul ministerial pentru clasa a V-a și a VI-a gimnasială, se află în editura Tipografiei Carol Csallner în Bistriță.

Cartea conține partea teoretică pentru tehnica compozițiilor în prosă de genul conscriptiv, narativ, filosofic-didactic și de genul oratoric. Conține apoi mai multe modele în text și un număr corespunzător de bucăți de cetire anume căutate și luate dela cei mai buni scriitori români. Special cartea de cetire are: 14 specimene de conținut rotundit din genul descriptiv; 13 din genul narativ; 15 din prosa filosofică; 17 din genul oratoric.

Cartea a fost aprobată din partea înaltului Ministeriu r. m. pentru culte sub Nro 34134 ex 1895; ér de cătră preșa română a fost apretiată ca o carte de valóre. Ea are VIII+326 pagini și costă 1 fl. 80 cr. = 3.60 coróne, pentru Ungaria; ér pentru România 4 franci.

Librării și vëndătorii capetă rabat.

Comandele se pot face la tipografia C. Csallner în Bistriță (Besztercze) ori la autori în Năséud (Naszód).

Geografia pentru clasa I gimnasială, reală și pentru preparandii de Pompeiu Grigorită, profesor gimnasial în Năséud se află asemenea în editura Tipografiei C. Csallner în Bistriță, de unde se póte procurá cu prețul de 1 fl. 20 cr. exemplarul.

Librării și vëndătorii primesc rabat.

Se recomandă decí aceste două cărți, numai de un an eșite la lumină din péna bravilor profesori, pentru buna instrucțiune a tinerilor școlari din clasele pentru cari sunt menite.

CRONICA LUNARĂ.

Dinți de hârtie. Fabricile din unele orașe mari Europene au început deja a fabrica dinți de hârtie, cari după-cum spun cei competenți ar fi fórt durabili și fiind și elastici nu se sfarmă de loc.

Avis nevestelor știrbe.

Un pariu (rămășag). Cetim în »Revista poporului«: Un cismar vienez a făcut un pariu, pe 600 de fl., că va da gata o părechie de ghetе în 24 de óre după mórtea vițelului, care trebuia să-i furnizeze pielea necesară. În ziua fixată, în dorí de či, animalul fú omorít și pielea imediat trimisă la cea mai apropiată tăbăcárie. Preparatiunea fú gata la prânz. Cismariul luá atunci pielea o tăia, o potriví, cusu talpa, puse tocurile, și... la șapte óre séra, părechia de ghetе fu terminată.

Liga patriei Francese numără deja 80.000 membrii.

»Comerciantul« din Bistriță are un deposit fórt însemnat de sámințe bune de trifoiu, luțernă, napi, ierburí și le vinde cu prețuri fórt moderate.

Avis economilor nostri.

Legea învățământului secundar și superior din România se va pune în aplicare dela 1 Aprilie 1899 pentru toți funcționarii administrativi ai învățământului, și la 1 Septembrie 1899 pentru toți profesorii secundari și superiori.

Instalarea metropolitului gr. or. Duminecă la 12 Martie n. a fost instalarea solemnă a I. P. S. Domn Ioan Meșian în demnitatea de metropolit gr. ort. din Ungaria și Transilvania.

Asentarea. Restabilindu-se stările legale în țară, ministrul Fejérváry a dat ordin, ca asentările să se împlinescă în restimpul din 1 April până la 7 Iunie n.

Deșarmarea. Monarchia austro-ungară va fi reprezentată la conferența dela Haga prin primul consilier de secție în ministerul de externe, contele Welsersheim, având de ajutor pe reprezentantul monarchiei dela Haga, ambasadorul Okolicsányi.

DIVERSE.

I. Limbajiul mărcilor postale.

Deandósele puse în colțul stâng însemnéză »te iubesc«, în partea de sus sau de jos pusă drept în colțul stâng »la revedere«, în același colț dar pe lat »mi-am dat inima altuia«, deandósele în colțul drept »nu-ți mai da ostenéla să-mi scrii«, la mijloc sus »da« la mijloc »nu«. Pe colțul de sus din dreapta »doresc amicíția ta«, pe colțul de sus pe lat »mă iubesci«, pe colțul de sus aplecat e »să-mi scrii numai decát«, pe colțul de jos din dreapta cu capul în jos »este triumfătoare«, pe dreptul numelui »primesce amorul meu«, pe dreptul numelui pe lat »ard de dorința de a te revedea«, partea opusă adresei »nu sunt liber«.

2. Limbajiul cărților de vizită.

Colțul drept îndoit deasupra numelui »la revedere«, pe cel stâng »rêsbunare«, pe cel drept de jos »nu mă plací«, pe cel de jos »întâlnire«.

T. I. G.

Nr 204./1899

Concurs.

Pre basa conclusului comitetului central al Asociațiunii Nr. 68 din 2 Martie a. c. se escrie concurs pentru conferirea a 16 ajutóre de câte 25 fl. anual din suma de 400 fl. pusă la dispoziția Asociațiunii de cătră ministrul de comerčiu pentru ajutorarea învățácelor meseriași români din patrie.

Ajutórele se vor împărți în două rate semestrale și anume la 1 Ianuarie și 1 Iulie a fiecărui an.

Învéțăceii meseriași, cari doresc a reflecta la unul dintre aceste ajutóre, au se înainteze pe lângă cerere urmátórele documente:

1. Atestat de botez în original sau în copie legalisată;

2. Testimoniu școlastic cel puțin de 4 clase elementare.
3. Atestat, că se află deja lucrând la vre-un măiestru sau
4. Contract, în original sau copie legalisată, încheiat cu măiestrul conform §. 61 al legii industriale (Art. de lege XVII. 1884).
5. Atestat de moralitate dela autoritatea locală competentă și
6. Adevărință dela părinți sau tutori, că sunt decisi a-i lăsa la învățătură, până se vor perfecționa pe deplin.

Cererile instruite cu aceste documente se se înainteze la subsemnatul comitet până în 15 Aprilie n. a. c.

Cererile intrate mai târziu nu se vor considera.

Din ședința comitetului central al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, ținută în Sibiu la 2 Martie 1899.

Dr. Ilarion Pușcariu m. p.,
vicepreședinte.

Dr. Ilie Beu m. p.,
secretariu II.

Găcitură.

Găcitură de șach

de

Teodor A. Bogdan, învățătoriu.

		-gă		-tă,		
		dra-		Așa		
	tine	fra-	Lân-	esci	dea-	
		Tu	-gă	-gă.		
mă		Ca	-ci-	-tor.		ver-
un	-ri-	stre-		Pe	-că	-tă-
cor.		dul-	*Flo-	-bă-		-nătă
		îm-	Cu	Fru-		
	-ce	-mo-	-nișor.	-ros	-mi-	
		mi-		-șică,		
		cri-		Di-		

Se deslegă după săritura calului.

Aritmogrif

original pentru »Revista Ilustrată« de Ion Nițu Pop.

6	5	8	5	6
3	4	2	4	3
8	1	0	1	8
3	4	2	4	9
6	7	8	7	6

Cifrele aici notate sunt a se ordina astfel, încât atât și-rele orizontale, cât și cele verticale, precum și în cele două diagonale principale se ne de suma de: 24.

Găcitură de cuvinte

de Măriora Vlăsa.

Șese litere-ți vor spune
Cum se află al meu nume
Trei din urmă de-i lăsa
Și pe soțu-mi vei afla
Er cu trei din acel rînd
Aflii un animal blând.

Deslegarea găciturii de șach din broșura III.

Găcitura de șach

de Ion Nițu Pop.

»Rugămu-ne 'ndurărilor
Luceafărului mărilor:
Din valul ce ne bântue,
Înalță-ne, ne mântue,
Privirea adorată
Asupra-ne coboră,
O maică preacurată,
Și pururea feciără

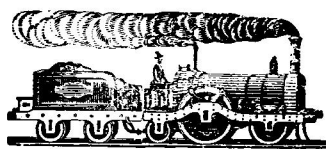
Marie!

Poesie de *Michail Eminescu.*

Au deslegat bine Domni: P. P. Roșca, din Alba-Iulia; Ioan Moldovan, preot în O-Ujfal; Georgiu Bujan, învățător în Deliblat. Stefan Sita, preot în Lunca; Teodor Bogdan, învățător în Bistrița. Dómnelle: Elisa Constantinescu, București; Maria Negrescu, Iași; Eleonora Ionescu, Constanța; și D-șórele: Otilia Caba, în Chend; Maria Ripean, Pintic; Maria Rațiu, absolv. de cl. super. Elisabeta Puica, din Mocod.

După sortarea premiilor a câștigat:

- Premial I. Metropolitul Șuluț . . . D-șóra Otilia Caba, Chend,
» II. Castelul Peleş . . . D-na Elisa Constantinescu.

POȘTA
REDACTIUNEI.

Dlul I. I. în Serajevo. Noveleta »Mănăstirea dela Drăgășani« nu se pôte publica. Manuscrisul și s'a înapoiat conform dorinței D-Tale.

Dlul Paul Salvan, preot în Ciaba. Manuscrisul de care faci amintire în epistolă nu-l mai păstrăm, de aceea nici nu vi-l putem retrimit.

Revista Ilustrată de pe întreg anul trecut în legătură de lux nu o avem, numai de pe sem. I.

Dlul G. B. în D. Deslegarea găciturii a fost bună, dar a sosit prea târziu de aceea nu s'a putut publica și numele D-Tale în broșura III. Banii și mărcile le-am primit.

Colaboratorului nostru Dlul G. Simu, preot în Gheja. N'am terminat încă cu publicarea novej D-tale »Din propria ei putere« și din mai multe părți suntem recercați de a-ți transmite felicitări pentru lucrarea succesă, iată una: »Cu deosebită plăcere cetesc novela Dlul Simu »Din propria ei putere«, e atât de doioasă pentru aceia, cari au suferit multe nedreptăți în viață și numai din propria lor putere au ajuns ceea-ce sunt. Pentru mine e mângăiere. Vă rog dle Redactor și binevoii a transmite felicitările mele autorului.
M. C.

D-șórei M. C. în S. Poesiile »Mergi înainte«, »Unui portret, și Ursita mea« le-am primit și le vom face loc pe rând, în broșura acesta însă ne-a fost imposibil.

Dlul E. F. în S. Novela »Dóuă fete«, am primit-o și se va publica.

Adm. »Gazeta Săténului« în București. N'am primit numai cei doi numeri primi din Revista D-Vóstre . . . ce pôte fi cauza?